

Šefčík, Ondřej; Bičanová, Lenka

Morfologie

In: Šefčík, Ondřej; Bičanová, Lenka. *Gramatický přehled sanskrtu*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2014, pp. 18-95

ISBN 978-80-210-7045-5; ISBN 978-80-210-7048-6 (online : Mobipocket)

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/130609>

Access Date: 23. 03. 2025

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

2 MORFOLOGIE

Typ sanskrtu je principiálně obdobný tomu, jaký známe z češtiny (a slovanských jazyků vůbec), baltských jazyků, latiny, řečtiny a jiných starých indoevropských jazyků. Je to **typ flektivní**. Ten se vyznačuje typickým fúzováním gramatických kategorií v jednom morfu, takže například osoba a číslo (případně pád a číslo) jsou vyjádřeny jednou koncovkou. Pro Čecha je tento typ přirozený, neboť je vrozený. Pro zajímavost, dnešní indoárijské jazyky jsou jiného typu, a to typu izolujícího (jako například dnešní angličtina a románské jazyky), proto sice Indům nedělá potíže slovní zásoba či výslovnost sanskrtu, ale gramatická struktura je pro ně obtížná.

2.1 Nomina

Do kategorie jmen se tradičně řadí substantiva i adjektiva (spojujícím prvkem obou tříd jsou gramatické kategorie pádu, čísla a rodu). Rozdíl mezi substantivy a adjektivy je v sanskrtu malý (adjektiva se mohou stupňovat či přechylovat), oba slovní druhy se skloňují stejně.

2.1.1 KONSONANTICKÉ KMENY

Kořenová jména s konsonantickým zakončením bez alternace

(příp. s alternací $a \sim \bar{a}$) a odvozené kmeny s t -ovými sufixy (kromě nt -kmenů)

Kořenová jména jsou poměrně vzácná, častější jsou kmeny odvozené sufixem $-t$, většinou ve významu nomin actionis či nomin agentis, sekundární abstrakta apod.

diś-, f. „směr“, *dharmabudh-*, m. „znalý zákona“, *tvac-*, f. „kůže, *rāj-*, m. „vládce“, *pur-*, f. „město“

Singular					
nom./vok. m. f.	<i>dik</i>	<i>(dharmah)</i> <i>-bhut</i>	<i>tvak</i>	<i>rāt</i>	<i>pūḥ</i>
ak. m. f.	<i>diśam</i>	<i>-budham</i>	<i>tvacam</i>	<i>rājam</i>	<i>puram</i>
nom./vok./ak. n.		<i>-bhut</i>			
gen./abl.	<i>diśaḥ</i>	<i>-budhaḥ</i>	<i>tvacaḥ</i>	<i>rājaḥ</i>	<i>poraḥ</i>
dat.	<i>diśe</i>	<i>-budhe</i>	<i>tvace</i>	<i>rāje</i>	<i>pure</i>
lok.	<i>diśi</i>	<i>-budhi</i>	<i>tvaci</i>	<i>rāji</i>	<i>puri</i>
instr.	<i>diśā</i>	<i>-budhā</i>	<i>tvacā</i>	<i>rājā</i>	<i>purā</i>

Plurál					
nom./vok. m. f.	<i>diśaḥ</i>	<i>-budhaḥ</i>	<i>tvacaḥ</i>	<i>rājaḥ</i>	<i>poraḥ</i>
ak. m. f.	<i>diśaḥ</i>	<i>-budhaḥ</i>	<i>tvacaḥ</i>	<i>rājaḥ</i>	<i>poraḥ</i>
nom./vok./ak. n.		<i>-bundhi</i>			
gen.	<i>diśām</i>	<i>-budhām</i>	<i>tvacām</i>	<i>rājām</i>	<i>purām</i>
dat./abl.	<i>diśbyaḥ</i>	<i>-budbhyaḥ</i>	<i>tvagbhyaḥ</i>	<i>rāḍbhyaḥ</i>	<i>pūrbhyaḥ</i>
lok.	<i>diśṣu</i>	<i>-bhutsu</i>	<i>tvakṣu</i>	<i>rāṣṣu</i>	<i>pūrṣu</i>
instr.	<i>diśbhiḥ</i>	<i>-budbhiḥ</i>	<i>tvagbhiḥ</i>	<i>rāḍbhiḥ</i>	<i>pūrbhiḥ</i>

Duál					
nom./vok./ak. m. f.	<i>diśau</i>	<i>-budhau</i>	<i>tvacau</i>	<i>rājau</i>	<i>purau</i>
nom./ak. n.		<i>-budhī</i>			
gen./lok.	<i>diśoḥ</i>	<i>-budhoḥ</i>	<i>tvacoḥ</i>	<i>rājoḥ</i>	<i>puroḥ</i>
dat./abl./instr.	<i>diśbhyām</i>	<i>-budbhyām</i>	<i>tvagbhyām</i>	<i>rāḍbhyām</i>	<i>pūrbhyām</i>

marut-, m. „vítr“, *devatāt-*, f. „bohoslužba, pobožnost“, *pād-*, m. „noha“

Singulár			
nom./vok. m. f.	<i>marut</i>	<i>devatāt</i>	<i>pāt</i>
ak. m. f.	<i>marutam</i>	<i>devatātam</i>	<i>pādam</i>
gen. /abl.	<i>marutaḥ</i>	<i>devatātaḥ</i>	<i>padaḥ</i>
dat.	<i>marute</i>	<i>devatāte</i>	<i>pade</i>
lok.	<i>maruti</i>	<i>devatāti</i>	<i>padi</i>
instr.	<i>marutā</i>	<i>devatātā</i>	<i>padā</i>

Plurál			
nom./vok. m. f.	<i>marutaḥ</i>	<i>devatātaḥ</i>	<i>pādaḥ</i>
ak. m. f.	<i>marutaḥ</i>	<i>devatātaḥ</i>	<i>padaḥ</i>
gen.	<i>marutām</i>	<i>devatātām</i>	<i>padām</i>
dat./abl.	<i>marudbhyaḥ</i>	<i>devatādbhyaḥ</i>	<i>padbhyaḥ</i>
lok.	<i>marutsu</i>	<i>devatātsu</i>	<i>patsu</i>
instr.	<i>marudbhiḥ</i>	<i>devatādbhiḥ</i>	<i>padbhiḥ</i>

Duál			
nom./ak. m. f.	<i>marutau</i>	<i>devatātau</i>	<i>padau</i>
gen./lok.	<i>marutoḥ</i>	<i>devatātoḥ</i>	<i>padoh</i>
dat./abl./instr.	<i>marudbhyām</i>	<i>devatādbhyām</i>	<i>padbhyām</i>

Kořenová jména s alternací (zakončená na *-r*, *-n*, *-m*)

Do této třídy patří jen velmi málo izolovaných substantiv.

vṛtrahan-, m. „zabíjející Vrtru“

	Singulár	Plurál	Duál
nom.	<i>vṛtrahā</i>	<i>vṛtrahanah</i>	<i>vṛtrahanau</i>
vok.	<i>vṛtrahan</i>	<i>vṛtrahanah</i>	<i>vṛtrahanau</i>
ak.	<i>vṛtrahanam</i>	<i>vṛtraghnaḥ</i>	<i>vṛtrahanau</i>
gen.	<i>vṛtraghnaḥ</i>	<i>vṛtragnām</i>	<i>vṛtraghnoḥ</i>
dat.	<i>vṛtraghne</i>	<i>vṛtrahabhyaḥ</i>	<i>vṛtrahabhyām</i>
lok.	<i>vṛtrahani</i> , <i>-ghni</i>	<i>vṛtrahasu</i>	<i>vṛtraghnoḥ</i>
instr.	<i>vṛtragnā</i>	<i>vṛtrabhiḥ</i>	<i>vṛtrahabhyām</i>
abl.	<i>vṛtraghnaḥ</i>	<i>vṛtrahabhyaḥ</i>	<i>vṛtrahabhyām</i>

Kmeny na -aṅc (s alternací)

Patří sem adjektiva odvozená z předložek. Označují světové směry nebo polohu.

prāṅc-, adj. „východní“, *pratyaṅc-*, adj. „západní“, *anvaṅc-*, adj. „následující“

Singulár			
nom./vok. m.	<i>prāṅ</i>	<i>pratyaṅ</i>	<i>anvaṅ</i>
ak. m.	<i>prāṅcam</i>	<i>pratyaṅcam</i>	<i>anvaṅcam</i>
nom./ak. n.	<i>prāṅ</i>	<i>pratyaṅ</i>	<i>anvaṅ</i>
gen./abl.	<i>prāṅcaḥ</i>	<i>pratyaṅcaḥ</i>	<i>anvaṅcaḥ</i>
dat.	<i>prāṅce</i>	<i>pratyaṅce</i>	<i>anvaṅce</i>
lok.	<i>prāṅci</i>	<i>pratyaṅci</i>	<i>anvaṅci</i>
instr.	<i>prāṅcā</i>	<i>pratyaṅcā</i>	<i>anvaṅcā</i>

Plurál			
nom./vok. m.	<i>prāṅcaḥ</i>	<i>pratyaṅcaḥ</i>	<i>anvaṅcaḥ</i>
ak. m.	<i>prāṅcaḥ</i>	<i>pratyaṅcaḥ</i>	<i>anvaṅcaḥ</i>
nom./ak. n.	<i>prāṅci</i>	<i>pratyaṅci</i>	<i>anvaṅci</i>
gen.	<i>prāṅcām</i>	<i>pratyaṅcām</i>	<i>anvaṅcām</i>
dat./abl.	<i>prāṅgbhyaḥ</i>	<i>pratyaṅgbhyaḥ</i>	<i>anvaṅgbhyaḥ</i>
lok.	<i>prāṅkṣu</i>	<i>pratyaṅkṣu</i>	<i>anvaṅkṣu</i>
instr.	<i>prāṅgbhiḥ</i>	<i>pratyaṅgbhiḥ</i>	<i>anvaṅgbhiḥ</i>

Duál			
nom./ak. m.	<i>prāṅcau</i>	<i>pratyaṅcau</i>	<i>anvaṅcau</i>
nom./ak. n.	<i>prāṅcī</i>	<i>pratyaṅcī</i>	<i>anvaṅcī</i>
gen./lok.	<i>prāṅcoḥ</i>	<i>pratyaṅcoḥ</i>	<i>anvaṅcoḥ</i>
dat./abl./instr.	<i>prāṅgbhyām</i>	<i>pratyaṅgbhyām</i>	<i>anvaṅgbhyām</i>

nt-kmeny

Do této flektivní třídy náležejí kmeny končící na *-ant*, povětšinou přítomní aktivní participia, ojediněle jiná adjektiva. Podtyp *-vant/-mant* je produktivním typem sekundárních desubstantivních adjektiv.

bharant-, adj. „nesoucí“, *dadat-*, adj. „dávající“, *dhīmant-*, adj. „moudrý“

Singulár			
nom. m.	<i>bharan</i>	<i>dadat</i>	<i>dhīmān</i>
vok. m.	<i>bharan</i>	<i>dadat</i>	<i>dhīman</i>
ak. m.	<i>bharantam</i>	<i>dadatam</i>	<i>dhīmantam</i>
nom./ak. n.	<i>bharat</i>	<i>dadat</i>	<i>dhīmat</i>
gen.	<i>bharataḥ</i>	<i>dadataḥ</i>	<i>dhīmataḥ</i>
dat.	<i>bharate</i>	<i>dadate</i>	<i>dhīmate</i>
lok.	<i>bharati</i>	<i>dadati</i>	<i>dhīmati</i>
instr.	<i>bharatā</i>	<i>dadatā</i>	<i>dhīmatā</i>

Plurál			
nom./vok. m.	<i>bharantaḥ</i>	<i>dadataḥ</i>	<i>dhīmantaḥ</i>
ak. m.	<i>bharataḥ</i>	<i>dadataḥ</i>	<i>dhīmataḥ</i>
nom./ak. n.	<i>bharanti</i>	<i>dadanti</i>	<i>dhīmanti</i>
gen.	<i>bharatām</i>	<i>dadatām</i>	<i>dhīmatām</i>
dat./abl.	<i>bharadbhyaḥ</i>	<i>dadadbhyaḥ</i>	<i>dhīmadbhyaḥ</i>
lok.	<i>bharatsu</i>	<i>dadatsu</i>	<i>dhīmatsu</i>
instr.	<i>bharadbhiḥ</i>	<i>dadadbhiḥ</i>	<i>dhīmadbhiḥ</i>

Duál			
nom./ak. m.	<i>bharantau</i>	<i>dadatau</i>	<i>dhīmantau</i>
nom./ak. n.	<i>bharatī</i>	<i>dadatī</i>	<i>dhīmatī</i>
gen./lok.	<i>bharatoḥ</i>	<i>dadatoḥ</i>	<i>dhīmatoḥ</i>
dat./abl./instr.	<i>bharadbhyām</i>	<i>dadadbhyām</i>	<i>dhīmadbhyām</i>

n-kmeny

Kmeny této flektivní třídy lze dělit na několik podtypů:

Kmeny na -an (-man, -van)

Vyjma několik izolovaných substantiv sem patří zejména slovesná abstrakta či konkréta se sufixem *-man*, činitelská jména či sekundární adjektiva se sufixem *-van*.

rājan-, m. „král“, *nāman-*, n. „jméno“, *ātman-*, m. „duše“²,
parvan-, n. „uzel, úsek, člen, úd“

Singulár				
nom.	<i>rājā</i>	<i>nāma</i>	<i>ātmā</i>	<i>parva</i>
vok.	<i>rājan</i>	<i>nāma</i>	<i>ātman</i>	<i>parva</i>
ak.	<i>rājānam</i>	<i>nāma</i>	<i>ātmānam</i>	<i>parva</i>
gen./abl.	<i>rājñah</i>	<i>nāmnaḥ</i>	<i>ātmanaḥ</i>	<i>parvaṇaḥ</i>
dat.	<i>rājñe</i>	<i>nāmne</i>	<i>ātmāne</i>	<i>parvaṇe</i>
lok.	<i>rājñi, rājani</i>	<i>nāmni, nāmani</i>	<i>ātmani</i>	<i>parvaṇi</i>
instr.	<i>rājñā</i>	<i>nāmnā</i>	<i>ātmanā</i>	<i>parvaṇā</i>

Plurál				
nom./vok.	<i>rājānaḥ</i>	<i>nāmāni</i>	<i>ātmānaḥ</i>	<i>parvāṇi</i>
ak.	<i>rājñah</i>	<i>nāmāni</i>	<i>ātmanaḥ</i>	<i>parvāṇi</i>
gen.	<i>rājñām</i>	<i>nāmnām</i>	<i>ātmanām</i>	<i>parvaṇām</i>
dat./abl.	<i>rājabyaḥ</i>	<i>nāmabyaḥ</i>	<i>ātmabyaḥ</i>	<i>parvabyaḥ</i>
lok.	<i>rājasu</i>	<i>nāmasu</i>	<i>ātmasu</i>	<i>parvasu</i>
instr.	<i>rājabhiḥ</i>	<i>nāmabhiḥ</i>	<i>ātmabhiḥ</i>	<i>parvabhiḥ</i>

Duál				
nom./vok./ak.	<i>rājānau</i>	<i>nāmnī, nāmanī</i>	<i>ātmānau</i>	<i>parvaṇī</i>
gen./lok.	<i>rājñoḥ</i>	<i>nāmnoḥ</i>	<i>ātmanoḥ</i>	<i>parvaṇoḥ</i>
dat./abl./instr.	<i>rājabyām</i>	<i>nāmabyām</i>	<i>ātmabyām</i>	<i>parvabyām</i>

² Užíváno i ve významu „svůj“.

in-kmeny

Produktivní sufix *-in* tvoří primární adjektiva (nomina agentis), případně sekundární adjektiva ve významu „mající (vlastnost)“.

balin-, adj. „silný“

Singulár	
nom. m.	<i>balī</i>
vok. m.	<i>bali</i>
ak. m.	<i>balinam</i>
nom./vok./ak. n.	<i>bali</i>
gen.	<i>balinaḥ</i>
dat.	<i>baline</i>
lok.	<i>balini</i>
instr.	<i>balinā</i>

Plurál	
nom./vok./ak. m.	<i>balinaḥ</i>
nom./vok./ak. n.	<i>balīni</i>
gen.	<i>balinām</i>
dat.	<i>balibhyaḥ</i>
lok.	<i>baḷiṣu</i>
instr.	<i>balibhiḥ</i>

Duál	
nom./vok./ak. m.	<i>balinau</i>
nom./vok./ak. n.	<i>balinī</i>
gen./lok.	<i>balinoḥ</i>
dat./abl./instr.	<i>balibhyām</i>

Skloňování heteroklit (tj. různokmenných jmen)

Heteroklita jsou taková substantiva, která alternují v kmeni, přesněji v konsonantické kodě kmene. Časté je střídání sufixálního *-n* s jinými konsonanty.

panthān-, m. „cesta“, *pum̐s-*, m. „muž“, *akṣi-*, n. „oko“

Singulár			
nom.	<i>panthān</i>	<i>pumān</i>	<i>akṣi</i>
vok.	<i>panthān</i>	<i>puman</i>	<i>akṣi</i>
ak.	<i>panthānam</i>	<i>pumāṃsam</i>	<i>akṣi</i>
gen./abl.	<i>pathaḥ</i>	<i>pum̐saḥ</i>	<i>akṣṇaḥ</i>
dat.	<i>pathe</i>	<i>pum̐se</i>	<i>akṣṇe</i>
lok.	<i>pathi</i>	<i>pum̐si</i>	<i>akṣ(a)ni</i>
instr.	<i>pathā</i>	<i>pum̐sā</i>	<i>akṣṇā</i>

Plurál			
nom.	<i>panthānaḥ</i>	<i>pumāṃsaḥ</i>	<i>akṣīni</i>
ak.	<i>pathaḥ</i>	<i>pum̐saḥ</i>	<i>akṣīni</i>
gen.	<i>pathām</i>	<i>pum̐sām</i>	<i>akṣṇām</i>
dat./abl.	<i>pathibhyaḥ</i>	<i>pum̐bhyaḥ</i>	<i>akṣibhyaḥ</i>
lok.	<i>pathiṣu</i>	<i>pum̐su</i>	<i>akṣiṣu</i>
instr.	<i>pathibhiḥ</i>	<i>pum̐bhiḥ</i>	<i>akṣibhiḥ</i>

Duál			
nom./vok./ak.	<i>panthānau</i>	<i>pumāṃsau</i>	<i>akṣinī</i>
gen./lok.	<i>pathoḥ</i>	<i>pum̐soḥ</i>	<i>akṣnoḥ</i>
dat./abl./instr.	<i>pathibhyām</i>	<i>pum̐bhyām</i>	<i>akṣibhyām</i>

s-kmeny**Kmeny na -as, -iṣ, -uṣ**

Zatímco *-iṣ* a *-uṣ* kmeny jsou zastoupeny jen izolovanými substantivy, skupina *-as* kmenů je velmi produktivní. Vznikají četná nomina actionis, často konkrétní, vzácněji i činitelská jména (ve védském jazyce odlišená přízvukem od první skupiny).

manas-, n. „myšlenka“, *sumanas-*, adj. „laskavý, radostný“, f. „květina“,
havis-, n. „obětina“, *caṣṣuṣ-*, n. „oko“

Singulár			
nom. m.	<i>sumanāḥ</i>		
vok. m.	<i>sumanaḥ</i>		
ak. m.	<i>sumanasam</i>		
nom./vok./ak. n.	<i>manaḥ</i>	<i>haviḥ</i>	<i>caṣṣuḥ</i>
gen.	<i>manasaḥ</i>	<i>haviṣaḥ</i>	<i>caṣṣuṣaḥ</i>
dat./abl.	<i>manase</i>	<i>haviṣe</i>	<i>caṣṣuṣe</i>
lok.	<i>manasi</i>	<i>haviṣi</i>	<i>caṣṣuṣi</i>
instr.	<i>manasā</i>	<i>haviṣā</i>	<i>caṣṣuṣā</i>

Plurál			
nom./vok./ak. m.	<i>sumanasah</i>		
nom./vok./ak. n.	<i>manāṃsi</i>	<i>haviṃsi</i>	<i>caṣṣūṃsi</i>
gen.	<i>manasām</i>	<i>haviṣām</i>	<i>caṣṣuṣām</i>
dat./abl.	<i>manobhyaḥ</i>	<i>havirbhyaḥ</i>	<i>caṣṣurbhyaḥ</i>
lok.	<i>manaḥsu</i>	<i>haviḥṣu</i>	<i>caṣṣuḥṣu</i>
instr.	<i>manobhiḥ</i>	<i>havirbhiḥ</i>	<i>caṣṣurbhiḥ</i>

Duál			
nom./vok./ak. m.	<i>sumanasau</i>		
nom./vok./ak. n.	<i>manasī</i>	<i>haviṣī</i>	<i>caṣṣuṣī</i>
lok.	<i>manasoḥ</i>	<i>haviṣoḥ</i>	<i>caṣṣuṣoḥ</i>
dat./abl./instr.	<i>manobhyām</i>	<i>havirbhyām</i>	<i>caṣṣurbhyām</i>

2.1.2 VOKALICKÉ KMENY

Kořenová jména na *-ī (-iy)*, *-ū (-uv)*

Jedná se o částečně nemotivovaná, zčásti motivovaná substantiva (přechýlené *a*-kmeny).

V klasickém sanskrtu se často kontaminují tvary běžných *ī*- a *ū*-kmenů.

dhī-, f. „rozum“, *bhū*-, f. „země“

Singulár		
nom./vok.	<i>dhīḥ</i>	<i>bhūḥ</i>
ak.	<i>dhiyam</i>	<i>bhuvam</i>
gen.	<i>dhiyaḥ, dhiyāḥ</i>	<i>bhuvāḥ, bhuvāḥ</i>
dat.	<i>dhiye, dhiyai</i>	<i>bhuve, bhuvai</i>
lok.	<i>dhiyi, dhiyām</i>	<i>bhuvi, bhuvām</i>
instr.	<i>dhiyā</i>	<i>bhuvā</i>

Plurál		
nom./vok.	<i>dhiyaḥ</i>	<i>bhuvāḥ</i>
ak.	<i>dhiyaḥ</i>	<i>bhuvāḥ</i>
gen.	<i>dhiyām, dhīnām</i>	<i>bhuvām, bhūnām</i>
dat./abl.	<i>dhībhyaḥ</i>	<i>bhūbhyaḥ</i>
lok.	<i>dhīṣu</i>	<i>bhūṣu</i>
instr.	<i>dhībhiḥ</i>	<i>bhūbhiḥ</i>

Duál		
nom./ak.	<i>dhiyau</i>	<i>bhuvau</i>
gen./lok.	<i>dhiyoḥ</i>	<i>bhuvoḥ</i>
dat./abl./instr.	<i>dhībhyām</i>	<i>bhūbhyām</i>

Kořenová jména s diftongem

Typická je alternace mezi diftongem v antekonsonantické pozici a skupinou *a/ā* + *sonanta* v pozici antevokální.

nau-, f. „lod“, *rai-*, f. „bohatství“, *dyo-*, f. „nebe, den“, *go-*, m./f. „býk, kráva“

Singulár				
nom./vok.	<i>nauḥ</i>	<i>rāḥ</i>	<i>dyauḥ</i>	<i>gauḥ</i>
ak.	<i>nāvam</i>	<i>rāyam</i>	<i>divam</i>	<i>gām</i>
gen./abl.	<i>nāvah</i>	<i>rāyah</i>	<i>divah</i>	<i>goḥ</i>
dat.	<i>nāve</i>	<i>rāye</i>	<i>dive</i>	<i>gave</i>
lok.	<i>nāvi</i>	<i>rāyi</i>	<i>divi</i>	<i>gavi</i>
instr.	<i>nāvā</i>	<i>rāyā</i>	<i>divā</i>	<i>gavā</i>

Plurál				
nom./vok.	<i>nāvah</i>	<i>rāyah</i>	<i>divah</i>	<i>gāvah</i>
ak.	<i>nāvah</i>	<i>rāyah</i>	<i>divah</i>	<i>gāḥ</i>
gen.	<i>nāvām</i>	<i>rāyām</i>	<i>divām</i>	<i>gavām</i>
dat./abl.	<i>naubhyaḥ</i>	<i>rābhyaḥ</i>	<i>dyubhyaḥ</i>	<i>gobhyaḥ</i>
lok.	<i>nauṣu</i>	<i>rāsu</i>	<i>dyuṣu</i>	<i>goṣu</i>
instr.	<i>naubhiḥ</i>	<i>rābhiḥ</i>	<i>dyubhiḥ</i>	<i>gobhiḥ</i>

Duál				
nom./vok./ak.	<i>nāvau</i>	<i>rāyau</i>	<i>divau</i>	<i>gāvau</i>
gen./lok.	<i>nāvoh</i>	<i>rāyoh</i>	<i>divoh</i>	<i>gāvoh</i>
dat./abl./instr.	<i>naubhyām</i>	<i>rābhhyām</i>	<i>dyubhyām</i>	<i>gobhyām</i>

Kořenová jména na -ā

Pozor, tato jména nejsou ve flexi totožná s ā-kmeny typu *bālā*.

viśvapā-, m./f. „všeochohraňující“

	Singulár	Plurál	Duál
nom./vok.	<i>viśvapāḥ</i>	<i>viśvapāḥ</i>	<i>viśvapau</i>
ak.	<i>viśvapām</i>	<i>viśvapāḥ</i>	<i>viśvapau</i>
gen.	<i>viśvapāḥ</i>	<i>viśvapām</i>	<i>viśvapoh</i>
dat.	<i>viśvape</i>	<i>viśvapābhyaḥ</i>	<i>viśvapābhyaṃ</i>
lok.	<i>viśvapi</i>	<i>viśvapāsu</i>	<i>viśvapoh</i>
instr.	<i>viśvapā</i>	<i>viśvapābhiḥ</i>	<i>viśvapābhyaṃ</i>

i*-kmeny a *u*-kmeny*Kmeny na *-i***

Vedle rozsáhlého počtu nemotivovaných substantiv sem patří častá derivativa na *-ti* tvořící slovesná abstrakta a různá derivovaná substantiva na *-ni/-sni*.

kavi-, m. „básník“, *mati-*, f. „myšlenka“, *vāri-*, n. „voda“

Singulár			
nom. m. f.	<i>kaviḥ</i>	<i>matiḥ</i>	
vok. m. f.	<i>kave</i>	<i>mate</i>	
ak. m. f.	<i>kavim</i>	<i>matim</i>	
nom./ak. n.			<i>vāri</i>
gen.	<i>kaveḥ</i>	<i>mateḥ, matyāḥ</i>	<i>vāriṇaḥ</i>
dat./abl.	<i>kavaye</i>	<i>mataye, matyai</i>	<i>vāriṇe</i>
lok.	<i>kavau</i>	<i>matau, matyām</i>	<i>vāriṇi</i>
instr.	<i>kavinā</i>	<i>matyā</i>	<i>vāriṇā</i>

Plurál			
nom./vok. m. f.	<i>kavayaḥ</i>	<i>matayaḥ</i>	
ak. m. f.	<i>kavīn</i>	<i>matīḥ</i>	
nom./vok./ak. n.			<i>vāriṇi</i>
gen.	<i>kavīnām</i>	<i>matīnām</i>	<i>vāriṇām</i>
dat./abl.	<i>kavibhyaḥ</i>	<i>matibhyaḥ</i>	<i>vāribhyaḥ</i>
lok.	<i>kaviṣu</i>	<i>matiṣu</i>	<i>vāriṣu</i>
instr.	<i>kavibhiḥ</i>	<i>matibhiḥ</i>	<i>vāribhiḥ</i>

Duál			
nom./vok./ak.	<i>kavī</i>	<i>matī</i>	<i>vāriṇī</i>
gen./lok.	<i>kavyoḥ</i>	<i>matyoḥ</i>	<i>vāriṇoḥ</i>
dat./abl./instr.	<i>kavibhyām</i>	<i>matibhyām</i>	<i>vāribhyām</i>

Deklinace substantiv *sakhi-* a *pati-* (ve významu „manžel“)*sakhi-*, m. „přítel“, *pati-*, m. „manžel“

Singular		
nom.	<i>sakhā</i>	<i>patiḥ</i>
vok.	<i>sakhe</i>	<i>pate</i>
ak.	<i>sakhāyam</i>	<i>patim</i>
gen.	<i>sakhyuḥ</i>	<i>patyuh</i>
dat.	<i>sakhye</i>	<i>patye</i>
lok.	<i>sakhyau</i>	<i>patyau</i>
instr.	<i>sakhyā</i>	<i>patyā</i>

Plurál		
nom./vok.	<i>sakhāyaḥ</i>	<i>patayaḥ</i>
ak.	<i>sakhīn</i>	<i>patīn</i>
gen.	<i>sakhīnām</i>	<i>patīnām</i>
dat.	<i>sakhibhyaḥ</i>	<i>patibhyaḥ</i>
lok.	<i>sakhiṣu</i>	<i>patiṣu</i>
instr.	<i>sakhibhiḥ</i>	<i>patibhiḥ</i>

Duál		
nom./vok./ak.	<i>sakhāyau</i>	<i>patī</i>
gen./lok.	<i>sakhyoḥ</i>	<i>patyoḥ</i>
dat./abl./instr.	<i>sakhibhyām</i>	<i>patibhyām</i>

***u*-kmeny**

Vyjma izolovaných *u*-kmenů sem patří i časté skupiny derivátů zakončených sufixy *-tu*, *-nu*, *-snu* (analogicky *i*-kmenovým protějškům), a dále sufixem *-yu* tvořícím substantiva a primární adjektiva; sufixem *-ru* jsou tvořena adjektiva primární.

sūnu-, m. „syn“, *dhenu-*, f. „kráva“, *madhu-*, n. „med“

Singulár			
nom.	<i>sūnuḥ</i>	<i>dhenuḥ</i>	<i>madhu</i>
vok.	<i>sūno</i>	<i>dhenō</i>	<i>madhu</i>
ak.	<i>sūnum</i>	<i>dhenum</i>	<i>madhu</i>
gen./abl.	<i>sūnoḥ</i>	<i>dhenōḥ, dhenvāḥ</i>	<i>madhunaḥ</i>
dat.	<i>sūnave</i>	<i>dhenave, dhenvai</i>	<i>madhune</i>
lok.	<i>sūnau</i>	<i>dhenau, dhenvām</i>	<i>madhuni</i>
instr.	<i>sūnunā</i>	<i>dhenvā</i>	<i>madhunā</i>

Plurál			
nom./vok.	<i>sūnavaḥ</i>	<i>dhenavaḥ</i>	<i>madhūni</i>
ak.	<i>sūnūn</i>	<i>dhenūḥ</i>	<i>madhūni</i>
gen.	<i>sūnūnām</i>	<i>dhenūnām</i>	<i>madhūnām</i>
dat./abl.	<i>sūnubhyaḥ</i>	<i>dhenubhyaḥ</i>	<i>madhubhyaḥ</i>
lok.	<i>sūnuṣu</i>	<i>dhenuṣu</i>	<i>madhuṣu</i>
instr.	<i>sūnubhiḥ</i>	<i>dhenubhiḥ</i>	<i>madhubhiḥ</i>

Duál			
nom./vok./ak.	<i>sūnū</i>	<i>dhenū</i>	<i>madhuni</i>
gen./lok.	<i>sūnvoḥ</i>	<i>dhenvoḥ</i>	<i>madhunoḥ</i>
dat./abl./instr.	<i>sūnubhyām</i>	<i>dhenubhyām</i>	<i>madhubhyām</i>

***ī*-kmeny a *ū*-kmeny**

Oba podtypy jsou výlučná feminina, podobně jako *ā*-kmeny. Vyjma izolovaných slov sem patří četná přechýlená jména (jak substantiva, tak adjektiva). Produktivita *ū*-kmenů je v klasickém sanskrtu výrazně nižší než produktivita *ī*-kmenů.

devī-, f. „bohyně“, *strī*-, f. „žena“, *vadhū*-, f. „žena, manželka“

Singulár			
nom.	<i>devī</i>	<i>strī</i>	<i>vadhūḥ</i>
vok.	<i>devi</i>	<i>stri</i>	<i>vadhu</i>
ak.	<i>devīm</i>	<i>striyam, strīm</i>	<i>vadhūm</i>
gen./abl.	<i>devyāḥ</i>	<i>striyāḥ</i>	<i>vadhvāḥ</i>
dat.	<i>devyai</i>	<i>striyai</i>	<i>vadhvai</i>
lok.	<i>devyām</i>	<i>striyām</i>	<i>vadhvām</i>
instr.	<i>devyā</i>	<i>striyā</i>	<i>vadhvā</i>

Plurál			
nom./vok.	<i>devyaḥ</i>	<i>striyaḥ</i>	<i>vadhvaḥ</i>
ak.	<i>devīḥ</i>	<i>striyaḥ, strīḥ</i>	<i>vadhūḥ</i>
gen.	<i>devīnām</i>	<i>strīṅnām</i>	<i>vadhūnām</i>
dat./abl.	<i>devībhyaḥ</i>	<i>strībhyaḥ</i>	<i>vadhūbhyaḥ</i>
lok.	<i>devīṣu</i>	<i>strīṣu</i>	<i>vadhūṣu</i>
instr.	<i>devībhiḥ</i>	<i>strībhiḥ</i>	<i>vadhūbhiḥ</i>

Duál			
nom./vok./ak.	<i>devyau</i>	<i>striyau</i>	<i>vadhvau</i>
gen./lok.	<i>devyoḥ</i>	<i>striyoḥ</i>	<i>vadhvoḥ</i>
dat./abl./instr.	<i>devībhyām</i>	<i>strībhyām</i>	<i>vadhūbhyām</i>

ā-kmeny

Všechna substantiva jsou pouze feminina, dílem primární substantiva, dílem výsledek přechylování.

bālā-, f. „dívka“

	Singulár	Plurál	Duál
nom.	<i>bālā</i>	<i>bālāḥ</i>	<i>bāle</i>
vok.	<i>bāle</i>	<i>bālāḥ</i>	<i>bāle</i>
ak.	<i>bālām</i>	<i>bālāḥ</i>	<i>bāle</i>
gen.	<i>bālāyāḥ</i>	<i>bālānām</i>	<i>bālayoḥ</i>
dat.	<i>bālāyai</i>	<i>bālābhyaḥ</i>	<i>bālābhyām</i>
lok.	<i>bālāyām</i>	<i>bālāsu</i>	<i>bālayoḥ</i>
instr.	<i>bālāyā</i>	<i>bālābhiḥ</i>	<i>bālābhyām</i>
abl.	<i>bālāyāḥ</i>	<i>bālābhyaḥ</i>	<i>bālābhyām</i>

a-kmeny

Do této třídy náleží výlučná maskulina a neutra, statisticky se jedná o nejpočetnější kmen. Je součástí různých afixů různé funkce a významů.

aśva-, m. „kůň“

	Singulár	Plurál	Duál
nom.	<i>aśvaḥ</i>	<i>aśvāḥ</i>	<i>aśvau</i>
vok.	<i>aśva</i>	<i>aśvāḥ</i>	<i>aśvau</i>
ak.	<i>aśvam</i>	<i>aśvān</i>	<i>aśvau</i>
gen.	<i>aśvasya</i>	<i>aśvānām</i>	<i>aśvayoḥ</i>
abl.	<i>aśvāt</i>	<i>aśvebhyaḥ</i>	<i>aśvābhyām</i>
dat.	<i>aśvāya</i>	<i>aśvebhyaḥ</i>	<i>aśvābhyām</i>
lok.	<i>aśve</i>	<i>aśveṣu</i>	<i>aśvayoḥ</i>
instr.	<i>aśvena</i>	<i>aśvaiḥ</i>	<i>aśvābhyām</i>

yuga-, n. „jho“

	Singulár	Plurál	Duál
nom./vok./ak.	<i>yugam</i>	<i>yugāni</i>	<i>yuge</i>
gen.	<i>yugasya</i>	<i>yugānām</i>	<i>yugayoḥ</i>
abl.	<i>yugāt</i>	<i>yugebhyaḥ</i>	<i>yugābhyām</i>
dat.	<i>yugāya</i>	<i>yugebhyaḥ</i>	<i>yugābhyām</i>
lok.	<i>yuge</i>	<i>yugeṣu</i>	<i>yugayoḥ</i>
instr.	<i>yugena</i>	<i>yugaiḥ</i>	<i>yugābhyām</i>

r-kmeny

Zatímco nemotivaných *r*-kmenů je málo, četná jsou naopak jména příbuzenská a činitelská, obě sice zakončené sufixem *-tar*, avšak s rozdílnou flexí v některých pádech.

dāṭr-, m./n. „dárce“, *pitṛ-*, m. „otec“³, *svasṛ-*, f. „sestra“, *nṛ-*, m. „muž“

Singulár					
nom.	<i>dātā</i>	<i>dāṭṛ</i>	<i>pitā</i>	<i>svasā</i>	<i>nā</i>
vok.	<i>dātaḥ</i>	<i>dāṭṛ</i>	<i>pitah</i>	<i>svasaḥ</i>	<i>naḥ</i>
ak.	<i>dātāram</i>	<i>dāṭṛ</i>	<i>pitaram</i>	<i>svasāram</i>	<i>naram</i>
gen./abl.	<i>dātuḥ</i>	<i>dāṭṛṇaḥ</i>	<i>pituh</i>	<i>svasuḥ</i>	<i>naraḥ</i>
dat.	<i>dātre</i>	<i>dāṭṛṇe</i>	<i>pitre</i>	<i>svasre</i>	<i>nare</i>
lok.	<i>dātar(i)</i>	<i>dāṭṛṇi</i>	<i>pitari(i)</i>	<i>svasar(i)</i>	<i>nari</i>
instr.	<i>dātrā</i>	<i>dāṭṛṇā</i>	<i>pitṛā</i>	<i>svasṛā</i>	

Plurál					
nom./vok.	<i>dātāraḥ</i>	<i>dāṭṛṇi</i>	<i>pitaraḥ</i>	<i>svasāraḥ</i>	<i>naraḥ</i>
ak.	<i>dāṭṛṇ</i>	<i>dāṭṛṇi</i>	<i>pitṛṇ</i>	<i>svasṛḥ</i>	<i>nṛṇ</i>
gen.	<i>dāṭṛṇām</i>	<i>dāṭṛṇām</i>	<i>pitṛṇām</i>	<i>svasṛṇām</i>	<i>nṛṇām</i>
dat./abl.	<i>dāṭṛbhyaḥ</i>	<i>dāṭṛbhyaḥ</i>	<i>pitṛbhyaḥ</i>	<i>svasṛbhyaḥ</i>	<i>nṛbhyaḥ</i>
lok.	<i>dāṭṛṣu</i>	<i>dāṭṛṣu</i>	<i>pitṛṣu</i>	<i>svasṛṣu</i>	<i>nṛṣu</i>
instr.	<i>dāṭṛbhiḥ</i>	<i>dāṭṛbhiḥ</i>	<i>pitṛbhiḥ</i>	<i>svasṛbhiḥ</i>	<i>nṛbhiḥ</i>

Duál					
nom./vok./ak.	<i>dātārau</i>	<i>dāṭṛṇī</i>	<i>pitarau</i>	<i>svasārau</i>	<i>narā</i>
gen./lok.	<i>dātroḥ</i>	<i>dāṭṛṇoḥ</i>	<i>pitroḥ</i>	<i>svasroḥ</i>	
dat./abl./instr.	<i>dāṭṛbhyām</i>	<i>dāṭṛbhyām</i>	<i>pitṛbhyām</i>	<i>svasṛbhyām</i>	

3 Význam „otec“ je jen v singuláru, v duálu jsou to „rodiče“, v plurálu „předkové“.

2.1.3 ADJEKTIVA

Adjektiva mají stejnou flexi jako substantiva. Klíčové rozdíly oproti substantivům lze spatřovat pouze v přechylování a stupňování.

2.1.3.1 Přechylování adjektiv

Sanskrtská adjektiva se přechylují poměrně pravidelně. Základním prostředkem je sufix $-ī$, který se připojuje ke kmeni.

	Kmenotvorný sufix (m. + n.)	Kmenotvorný sufix (f.)
<i>i</i> -kmeny	$-i$ (nom. sg. $-iḥ$)	$-ī$
<i>u</i> -kmeny	$-u$ (nom. sg. $-uḥ$)	$-vī$ ($-ū$)
<i>ṛ</i> -kmeny	$-r$ (nom. sg. $-ā$)	$-rī$
konsonantické kmeny	$-C$ (nom. sg. $-C$)	$-Cī$
<i>a</i> -kmeny	$-a$ (nom. sg. $-aḥ/-am$)	$-ā, -ī$ (jména barev)

2.1.3.2 Stupňování adjektiv

Sanskrtská adjektiva se stupňují, podobně jako česká adjektiva, ve třech stupních: pozitivu (základní stupeň), komparativu a superlativu.

Pravidelné stupňování

Kmen pozitivu je pravidelně rozšiřován sufixy. Komparativní sufix je $-tara$, superlativní sufix je $-tama$. Oba typy se skloňují jako *a*-kmeny.

Pozitiv	Komparativ	Superlativ
<i>priya-</i> „milý“	<i>priyatara-</i>	<i>priyatama-</i>
<i>bhagavant-</i> „vznešený“	<i>bhagavattara-</i>	<i>bhagavattama-</i>
<i>balin-</i> „silný“	<i>balitara-</i>	<i>balitama-</i>

Nepravidelné stupňování

Kmeny se často výrazně liší, a to ablautem či derivačními sufixy, nebo se jedná o kmenový supletivismus (různokmenní). Komparativní sufix je *-(ī)yāms/- (ī)yas* (skloňuje se jako *s*-kmen). Superlativní sufix je *-iṣṭha* (skloňuje se jako *a*-kmen).

Pozitiv	Komparativ	Superlativ
<i>guru-</i> „těžký“	<i>garīyas-</i>	<i>gariṣṭha-</i>
<i>kṣipra-</i> „rychlý“	<i>kṣepīyas-</i>	<i>kṣepiṣṭha-</i>
<i>mahant-</i> „velký“	<i>mahīyas-</i>	<i>mahiṣṭha-</i>

2.2 Pronomina

Pronomina můžeme ve staroindičtině dělit do dvou skupin: na pronomina osobní, která jsou vždy bezrodá, a na pronomina rodová (ostatní).

2.2.1 OSOBNÍ (BEZRODÁ) PRONOMINA

Osobní pronomina v sanskrtu (stejně jako v češtině) nerozlišují jmenný rod. Neexistuje zde ani kategorie čísla; řazení např. *aham* a *tvam* k „singuláru“ je dáno spíše tradicí než strukturální vlastností („my“ není rozhodně plurálem od „já“). Typická je absence zájmena třetí osoby, to je substituováno zájmeny rodovými.

„Singulár“			
<i>aham</i> „já“		<i>tvam</i> „ty“	
nom.	<i>aham</i>	nom.	<i>tvam</i>
ak.	<i>mām, mā</i>	ak.	<i>tvām, tvā</i>
gen.	<i>mama, me</i>	gen.	<i>tava, te</i>
abl.	<i>mat</i>	abl.	<i>tvat</i>
dat.	<i>mahyam, me</i>	dat.	<i>tubhyam, te</i>
lok.	<i>mayi</i>	lok.	<i>tvayi</i>
instr.	<i>mayā</i>	instr.	<i>tvayā</i>

„Plurál“			
<i>vayam</i> „my“		<i>yūyam</i> „vy“	
nom.	<i>vayam</i>	nom.	<i>yūyam</i>
ak.	<i>asmān, naḥ</i>	ak.	<i>yuṣmān, vaḥ</i>
gen.	<i>asmākam, naḥ</i>	gen.	<i>yuṣmākam, vaḥ</i>
abl.	<i>asmat</i>	abl.	<i>yuṣmat</i>
dat.	<i>asmabhyam, naḥ</i>	dat.	<i>yuṣmabhyam, vaḥ</i>
lok.	<i>asmāsu</i>	lok.	<i>yuṣmāsu</i>
instr.	<i>asmābhiḥ</i>	instr.	<i>yuṣmābhiḥ</i>

„Duál“			
āvām „my dva“		yuvām „vy dva“	
nom.	āvām	nom.	yuvām
ak.	āvām, nau	ak.	yuvām, vām
vok.	āvām	vok.	yuvām
gen.	āvayoḥ, nau	gen.	yuvayoḥ, vām
lok.	āvayoḥ	lok.	yuvayoḥ
abl.	āvābhyām	abl.	yuvābhyām
dat.	āvābhyām, nau	dat.	yuvābhyām, vām
instr.	āvābhyām	instr.	yuvābhyām

2.2.2 RODOVÁ PRONOMINA

Rodová pronomina rozlišují kategorii jmenného rodu (většinou všech tří; někdy jen opozici „osoba“ vs. „neosoba“, např. u tázacích zájmen) a čísla.

2.2.2.1 Pronomina 3. osoby, pronomina ukazovací

a) označují vzdálenější osoby nebo předměty

sa/saḥ, tat, sā „on, ono, ona; ten, to, ta“				te, tāni, tāḥ „oni, ona, ony; ti, ta, ty“			
Singular				Plurál			
	m.	n.	f.		m.	n.	f.
nom.	sa, saḥ	tat	sā	nom.	te	tāni	tāḥ
ak.	tam	tat	tām	ak.	tān	tāni	tāḥ
gen.	tasya	= m.	tasyāḥ	gen.	teṣām	= m.	tāsām
abl.	tasmāt	= m.	tasyāḥ	abl.	tebhyaḥ	= m.	tāsām
dat.	tasmai	= m.	tasyai	dat.	tebhyaḥ	= m.	tābhyaḥ
lok.	tasmin	= m.	tasyām	lok.	teṣu	= m.	tāsu
instr.	tena	= m.	tayā	instr.	taiḥ	= m.	tābhiḥ

	<i>tau, te, te</i> „oni dva, ona dvě, ony dvě; ty dva, ta dvě, ty dvě“		
	Duál		
	m.	n.	f.
nom.	<i>tau</i>	<i>te</i>	<i>te</i>
ak.	<i>tau</i>	<i>te</i>	<i>te</i>
gen.	<i>tayoḥ</i>	= m.	= m.
lok.	<i>tayoḥ</i>	= m.	= m.
abl.	<i>tābhyām</i>	= m.	= m.
dat.	<i>tābhyām</i>	= m.	= m.
instr.	<i>tābhyām</i>	= m.	= m.

Stejně se skloňují i pronomina:

eṣaḥ (m.), *etad* (n.), *eṣā* (f.) „tento, toto, tato“

yaḥ (m.), *yad* (n.), *yā* (f.) „jenž, kdo, co“

katama- (m./n.), *katamā-* (f.) „který, které, která z více“

katara- (m./n.), *katarā-* (f.) „který, které, která ze dvou“

anya- (m./n.), *anyā-* (f.) „jiný, jiné, jiná“

itara- (m./n.), *itarā-* (f.) „ostatní“

sarva- (m./n.), *sarvā-* (f.) „všechn, všechno, všechna“

viśva- (m./n.), *viśvā-* (f.) „všechn, všechno, všechna“

eka- (m./n.), *ekā-* (f.) „jeden, jedno, jedna“

ubhaya- (m./n.), *ubhayā-* (f.) „obojí“

} nom./ak. sg. n. konc. **-m**

b) označují bližší osoby nebo předměty

ayam, idam, iyam „tento, toto, tato“				ime, imāni, imāḥ „tito, tato, tyto“			
Singular				Plurál			
	m.	n.	f.		m.	n.	f.
nom.	<i>ayam</i>	<i>idam</i>	<i>iyam</i>	nom.	<i>ime</i>	<i>imāni</i>	<i>imāḥ</i>
ak.	<i>imam</i>	<i>idam</i>	<i>imām</i>	ak.	<i>imān</i>	<i>imāni</i>	<i>imāḥ</i>
gen.	<i>asya</i>	= m.	<i>asyāḥ</i>	gen.	<i>eṣām</i>	= m.	<i>āsām</i>
abl.	<i>asmāt</i>	= m.	<i>asyāḥ</i>	abl.	<i>ebhyaḥ</i>	= m.	<i>ābhyaḥ</i>
dat.	<i>asmai</i>	= m.	<i>asyai</i>	dat.	<i>ebhyaḥ</i>	= m.	<i>ābhyaḥ</i>
lok.	<i>asmin</i>	= m.	<i>asyām</i>	lok.	<i>eṣu</i>	= m.	<i>āsu</i>
instr.	<i>anena</i>	= m.	<i>anayā</i>	instr.	<i>ebhiḥ</i>	= m.	<i>ābhiḥ</i>

imau, ime, ime „tito dva, tato dvě, tyto dvě“			
Duál			
	m.	n.	f.
nom.	<i>imau</i>	<i>ime</i>	<i>ime</i>
ak.	<i>imau</i>	<i>ime</i>	<i>ime</i>
gen.	<i>anayoḥ</i>	= m.	= m.
lok.	<i>anayoḥ</i>	= m.	= m.
abl.	<i>ābhyām</i>	= m.	= m.
dat.	<i>ābhyām</i>	= m.	= m.
instr.	<i>ābhyām</i>	= m.	= m.

<i>asau, adaḥ, asau</i> „onen, ono, ona“				<i>amī, amūni, amūḥ</i> „oni, ona, ony“			
Singulár				Plurál			
	m.	n.	f.		m.	n.	f.
nom.	<i>asau</i>	<i>adaḥ</i>	<i>asau</i>	nom.	<i>amī</i>	<i>amūni</i>	<i>amūḥ</i>
ak.	<i>amum</i>	<i>adaḥ</i>	<i>amūm</i>	ak.	<i>amūn</i>	<i>amūni</i>	<i>amūḥ</i>
gen.	<i>amuṣya</i>	= m.	<i>amuṣyāḥ</i>	gen.	<i>amīṣām</i>	= m.	<i>amūṣām</i>
abl.	<i>amuṣmāt</i>	= m.	<i>amuṣyāḥ</i>	abl.	<i>amībhyaḥ</i>	= m.	<i>amūbhyaḥ</i>
dat.	<i>amuṣmai</i>	= m.	<i>amuṣyai</i>	dat.	<i>amībhyaḥ</i>	= m.	<i>amūbhyaḥ</i>
lok.	<i>amuṣmin</i>	= m.	<i>amuṣyām</i>	lok.	<i>amīṣu</i>	= m.	<i>amūṣu</i>
instr.	<i>amunā</i>	= m.	<i>amuyā</i>	instr.	<i>amībhyaḥ</i>	= m.	<i>amūbhīḥ</i>

<i>amū</i> „oni dva, ona dvě, ony dvě“			
Duál			
	m.	n.	f.
nom.	<i>amū</i>	<i>amū</i>	<i>amū</i>
ak.	<i>amū</i>	<i>amū</i>	<i>amū</i>
gen.	<i>amuyoh</i>	= m.	= m.
lok.	<i>amuyoh</i>	= m.	= m.
abl.	<i>amubhyām</i>	= m.	= m.
dat.	<i>amubhyām</i>	= m.	= m.
instr.	<i>amubhyām</i>	= m.	= m.

2.2.2.2 Pronomina tázací

Deklinace podle pronomin ukazovacích (2.2.2.1).

kaḥ (m.) „kdo, který“

kīm (n.) „co, které“

kā (f.) „kdo, která“

2.2.2.3 Pronomina neurčitá

Deklinace podle pronomin ukazovacích (2.2.2.1).

Tvoří se od pronomin tázacích přidáním sufixů **-cit**, **-cana**, **-api**, jde tedy o kompozitní tvary.

kašcit, *kašcana*, *ko 'pi* (m.) „někdo, některý“

kiṃcit, *kiṃcana*, *kimapi* (n.) „něco, některé“

kācit, *kācana*, *kāpi* (f.) „někdo, některá“

2.2.2.4 Pronomina záporná

Deklinace podle pronomin ukazovacích (2.2.2.1).

Tvoří se přidáním zápornky před neurčité pronominum.

na kašcit, *na kašcana*, *na ko 'pi* (m.) „nikdo, žádný“

na kiṃcit, *na kiṃcana*, *na kimapi* (n.) „nic, žádné“

na kācit, *na kācana*, *na kāpi* (f.) „nikdo, žádná“

2.3 Numeralia

2.3.1 NUMERALIA ZÁKLADNÍ

Číslovka *eka-* „jeden, jedna“ se skloňuje pronominalně jako *sarva-*. Plurálu se užívá ve smyslu „jedni, někteří“; duál neexistuje.

dvi- „dva, dvě“

	m.	n.	f.
nom./ak.	<i>dvā(u)</i>	<i>dve</i>	<i>dve</i>
gen./lok.	<i>dvayoḥ</i>	<i>dvayoḥ</i>	<i>dvayoḥ</i>
abl./dat./instr.	<i>dvābhyām</i>	<i>dvābhyām</i>	<i>dvābhyām</i>

tri- „tři“

	m.	n.	f.
nom.	<i>trayaḥ</i>	<i>trīṇi</i>	<i>tisraḥ</i>
ak.	<i>trīn</i>	= m.	<i>tisraḥ</i>
gen.	<i>trayānām</i>	= m.	<i>tisṛṇām</i>
abl./dat.	<i>trihyaḥ</i>	= m.	<i>tisṛbhyaḥ</i>
lok.	<i>triṣu</i>	= m.	<i>tisṛṣu</i>
instr.	<i>tribhiḥ</i>	= m.	<i>tisṛbhiḥ</i>

catur- „čtyři“

	m.	n.	f.
nom.	<i>catvāraḥ</i>	<i>catvāri</i>	<i>catasraḥ</i>
ak.	<i>caturaḥ</i>	= m.	<i>catasraḥ</i>
gen.	<i>caturṇām</i>	= m.	<i>catasṛṇām</i>
abl./dat.	<i>caturbhyaḥ</i>	= m.	<i>catasṛbhyaḥ</i>
lok.	<i>caturṣu</i>	= m.	<i>catasṛṣu</i>
instr.	<i>caturbhiḥ</i>	= m.	<i>catasṛbhiḥ</i>

	<i>pañca-</i> „pět“	<i>ṣaṣ-</i> „šest“	<i>sapta-</i> „sedm“
nom./ak.	<i>pañca</i>	<i>ṣaṣ</i>	<i>sapta</i>
gen.	<i>pañcānām</i>	<i>ṣaṣṇām</i>	<i>saptānām</i>
abl./dat.	<i>pañcabhyaḥ</i>	<i>ṣaṣḍbhyaḥ</i>	<i>saptabhyaḥ</i>
lok.	<i>pañcasu</i>	<i>ṣaṣsu</i>	<i>saptasu</i>
instr.	<i>pañcabhiḥ</i>	<i>ṣaṣḍbhiḥ</i>	<i>saptabhiḥ</i>

	<i>aṣṭa-</i> „osm“	<i>nava-</i> „devět“	<i>daśa-</i> „deset“
nom./ak.	<i>aṣṭā(u)</i>	<i>nava</i>	<i>daśa</i>
gen.	<i>aṣṭānām</i>	<i>navānām</i>	<i>daśānām</i>
abl./dat.	<i>aṣṭābhyaḥ</i>	<i>navabhyaḥ</i>	<i>daśabhyaḥ</i>
lok.	<i>aṣṭāsu</i>	<i>navasu</i>	<i>daśasu</i>
instr.	<i>aṣṭābhiḥ</i>	<i>navabhiḥ</i>	<i>daśabhiḥ</i>

Numeralia 11–19 (kompozita s číslovkou *daśa-* jako druhým členem)

<i>ekādaśa-</i>	„jedenáct“
<i>dvādaśa-</i>	„dvanáct“
<i>trayodaśa-</i>	„třináct“
<i>caturdaśa-</i>	„čtrnáct“
<i>pañcadaśa-</i>	„patnáct“
<i>ṣoḍaśa-</i>	„šestnáct“
<i>saptadaśa-</i>	„sedmnáct“
<i>aṣṭādaśa-</i>	„osmnáct“
<i>navadaśa-</i>	„devatenáct“

Numeralia 20–50 (kompozita s kořenem *śat(i)-*)

<i>viṃśat(i)-</i>	„dvacet“
<i>triṃśat-</i>	„třicet“
<i>catvāriṃśat-</i>	„čtyřicet“
<i>pañcāśat-</i>	„padesát“

Numeralia 60–90 (číselná abstrakta tvořená od číslovek základních sufixem *-ti*)

<i>ṣaṣṭi-</i>	„šedesát“
<i>saptati-</i>	„sedmdesát“
<i>aṣṭi</i>	„osmdesát“
<i>navati-</i>	„devadesát“

Numeralia 100, 1 000, ... (neutra)

<i>śata-</i>	„sto“
<i>sahasra-</i>	„tisíc“
<i>ayuta-</i>	„10 ⁴ “
<i>lakṣa-</i>	„10 ⁵ “
<i>prayuta-</i>	„10 ⁶ “
<i>koṭi-</i>	„10 ⁷ “

<i>nyarbuda-/arbuda-</i>	„10 ⁸ “
<i>samudra-/mahārbuda-</i>	„10 ⁹ “
<i>madhya-/kharva-</i>	„10 ¹⁰ “
<i>anta-/nikharva-</i>	„10 ¹¹ “
<i>parārdha-</i>	„10 ¹² “

Další příklady: *dvātrimśat-* „32“, *ṣaṭtrimśat-* „36“, *ekonaṣaṣṭi-* „59“, *ūnaśata-* „99“ (u číslovek končících na devítku se odčítá od následující desítky pomocí slov *ekona-/ūna-*), *nava śata-/nava śatāni* „900“, *pañca sahasra-/sahasrāṇi* „5 000“ atd.

Číslovky 1–19 se většinou chovají jako adjektiva a shodují se v pádě a rodu (rozlišují-li ho) se jménem, jež určují. Číslovky 20–99, 100 a 1 000 se užívají jako substantiva a jméno, které určují, je buď ve stejném pádě, nebo v genitivu plurálu, např. *śataṃ narāḥ* i *śataṃ narāṇām* „sto mužů“.

2.3.2 NUMERALIA ŘADOVÁ

Tvoří se od číslovek základních derivačními sufixy: *-a/-ā*, *-ta/-tā*, *-ma/-mā*, *-tama/-tamā* aj.

Číslovky „první až čtvrtý“: feminina se tvoří pomocí sufixu *-ā*.

Číslovky „pátý a vyšší“: feminina se tvoří pomocí sufixu *-ī*.

Číslovky „dvacátý a vyšší“: tvoří se buď podle číslovek základních + sufix *-tama*, nebo se užívá zkrácený tvar základní číslovky.

<i>prathama-</i>	„první“	<i>ṣoḍaśa-</i>	„šestnáctý“
<i>dvitīya-</i>	„druhý“	<i>saptadaśa-</i>	„sedmnáctý“
<i>trītiya-</i>	„třetí“	<i>aṣṭādaśa-</i>	„osmnáctý“
<i>caturtha-/tur(ī)ya-</i>	„čtvrtý“	<i>navadaśa-/ūnaviṃśa-</i>	„devatenáctý“
<i>pañcama-</i>	„pátý“	<i>viṃśatitama-/viṃśa-</i>	„dvacátý“
<i>ṣaṣṭha-</i>	„šestý“	<i>triṃśattama-/triṃśa-</i>	„třicátý“
<i>saptama-</i>	„sedmý“	<i>catvāriṃśa-/catvāriṃśatama-</i>	„čtyřicátý“
<i>aṣṭama-</i>	„osmý“	<i>pañcāśa-/pañcāśattama-</i>	„padesátý“
<i>navama-</i>	„devátý“	<i>ṣaṣṭitama-</i>	„šedesátý“
<i>daśama-</i>	„desátý“	<i>saptatitama-</i>	„sedmdesátý“
<i>ekādaśa-</i>	„jedenáctý“	<i>aṣṭitama-</i>	„osmdesátý“
<i>dvādaśa-</i>	„dvanáctý“	<i>navatitama-</i>	„devadesátý“
<i>trayodaśa-</i>	„třináctý“	<i>śatatama-</i>	„stý“
<i>caturdaśa-</i>	„čtrnáctý“	<i>sahasratama-</i>	„tisící“
<i>pañcadaśa-</i>	„patnáctý“		

Další příklady: *ekaṣaṣṭa-* „šedesátý první“, *ekasaptatitama-/ekasaptata-* „sedmdesátý první“ atd.

2.3.3 NUMERALIA NÁSOBNÁ

<i>sakṛt</i>	„jednou“
<i>dviḥ</i>	„dvakrát“
<i>triḥ</i>	„třikrát“
<i>catuḥ</i>	„čtyřikrát“
<i>pañcakṛtvah/pañcavāram</i>	„pětkrát“ atd.

Další numeralia násobná se tvoří stejně jako „pětkrát“, tj. z číslovky základní pomocí sufixů *-kṛtvah* nebo *-vāram*.

2.3.4 NUMERALIA PODÍLNÁ

<i>ekaśaḥ</i>	„po jednom“
<i>dviśaḥ</i>	„po dvou“
<i>triśaḥ</i>	„po třech“ atd.

Tvoří se pomocí sufixu *-śaḥ*.

2.3.5 ČÍSELNÁ ADVERBIA

<i>ekadhā</i>	„jedním způsobem“
<i>dvidhā</i>	„dvěma způsoby“
<i>tridhā</i>	„třemi způsoby“ atd.

Tvoří se pomocí sufixu *-dhā*.

2.3.6 NUMERALIA DRUHOVÁ

<i>dvaya-</i> , adj.	„dvojí, dvojice, pár“
<i>traya-</i> , adj.	„trojí“
<i>traya-</i> (n.), <i>trayī-</i> (f.)	„trojice, triáda“
<i>catuṣṭaya-</i> , adj.	„čtverý, čtveřice“ atd.

Fungují jako adjektiva i jako substantiva.

2.4 Verba

Sanskrtský slovesný systém je velmi bohatý. Vedle tvarů s koncovkou vyjadřujících osobu (verba finita) se vyskytuje i spousta jmenných tvarů (participia) i několik neohebných tvarů (infinitiv). Gramatická struktura je velmi rozmanitá, s množstvím kmenů, funkčně nerozlišených.

2.4.1 VERBA FINITA

Sanskrtská verba finita rozeznávají tyto kategorie:

- tři osoby ve třech číslech (1.–3. osoba singuláru, duálu, plurálu)
- slovesný rod: aktivum, médium, pasivum
- modus: indikativ, optativ (+ prekativ), imperativ – v klasickém sanskrtu v plnosti jen u přítomného kmene
- čas: přezens, imperfektum, perfektum, aorist, futurum

2.4.1.1 Přítomná konjugace tematických tříd (1., 4., 6., 10. třída)

Tematická slovesa obsahují tzv. tema *a* (ve tvarech prvních osob *ā*) mezi koncovkou a kmenem.

1. TŘÍDA

Do 1. třídy patří slovesa, která mívají kořen v plném stupni (ve védštině přízvukovaný), bez jiného rozšíření než je tema.

bhr- „nést“

		Indikativ přezenta		Imperfektum	
		aktivum	médium	aktivum	médium
sg.	1. os.	<i>bharāmi</i>	<i>bhare</i>	<i>abharam</i>	<i>abhare</i>
	2. os.	<i>bharasi</i>	<i>bharase</i>	<i>abharah</i>	<i>abharathāḥ</i>
	3. os.	<i>bharati</i>	<i>bharate</i>	<i>abharat</i>	<i>abharata</i>

pl.	1. os.	<i>bharāmaḥ</i>	<i>bharāmahe</i>	<i>abharāma</i>	<i>abharāmahi</i>
	2. os.	<i>bharatha</i>	<i>bharadhve</i>	<i>abharata</i>	<i>abharadhvam</i>
	3. os.	<i>bharanti</i>	<i>bharante</i>	<i>abharan</i>	<i>abharanta</i>
du.	1. os.	<i>bharāvaḥ</i>	<i>bharāvahe</i>	<i>abharāva</i>	<i>abharāvahi</i>
	2. os.	<i>bharathaḥ</i>	<i>bharethe</i>	<i>abharatam</i>	<i>abharethām</i>
	3. os.	<i>bharataḥ</i>	<i>bharete</i>	<i>abharatām</i>	<i>abharetām</i>

		Optativ		Imperativ	
		aktivum	médium	aktivum	médium
sg.	1. os.	<i>bhareyam</i>	<i>bhareya</i>	<i>bharāṇi</i>	<i>bharai</i>
	2. os.	<i>bhareḥ</i>	<i>bharethāḥ</i>	<i>bhara</i>	<i>bharasva</i>
	3. os.	<i>bharet</i>	<i>bhareta</i>	<i>bharatu</i>	<i>bharatām</i>
pl.	1. os.	<i>bharema</i>	<i>bharemahi</i>	<i>bharāma</i>	<i>bharāmahai</i>
	2. os.	<i>bhareta</i>	<i>bharedhvam</i>	<i>bharata</i>	<i>bharadhvam</i>
	3. os.	<i>bhareyuḥ</i>	<i>bhareran</i>	<i>bharantu</i>	<i>bharantām</i>
du.	1. os.	<i>bhareva</i>	<i>bharevahi</i>	<i>bharāva</i>	<i>bharāvahai</i>
	2. os.	<i>bharetam</i>	<i>bhareyāthām</i>	<i>bharatam</i>	<i>bharethām</i>
	3. os.	<i>bharetām</i>	<i>bhareyātām</i>	<i>bharatām</i>	<i>bharetām</i>

Další příklady kořenů 1. třídy:

kram- „kráčet“, *krīḍ-* „hrát si“, *klam-* „unavit (se)“, *gam-* „jít, jet“, *guh-* „skrývat se“, *ji-* „zvítězit, přemoci“, *daś-* „kousat“, *pā-* „pít“, *budh-* „probudit se“, *bhū-* „být“, *murch-/mūrch-* „ztuhnout“, *yam-* „dávat“, *rañj-* „barvit, být barevný“, *vad-* „mluvit“, *sañj-* „viset, pověsit“, *sad-* „sedět“, *sṛp-* „plížit se, lézt“, *sthā-* „stát“, *svañj-* „přijmout, obejmout“, ...

4. TŘÍDA

Do 4. třídy patří slovesa, která mívají kořen v redukovaném stupni, téma je spojeno se sufixem do morfu *-ya*. V klasickém sanskrtu formálně odpovídá kmenu pasiva, to ale mívá pouze mediální koncovky.

kup- „hněvat se“

Aktivum					
		Indikativ prézenta	Imperfektum	Optativ	Imperativ
sg.	1. os.	<i>kupyāmi</i>	<i>akupyam</i>	<i>kupyeyam</i>	<i>kupyāni</i>
	2. os.	<i>kupyasi</i>	<i>akupyah</i>	<i>kupyeh</i>	<i>kupya</i>
	3. os.	<i>kupyati</i>	<i>akupyat</i>	<i>kupyet</i>	<i>kupyatu</i>
pl.	1. os.	<i>kupyāmaḥ</i>	<i>akupyāma</i>	<i>kupyema</i>	<i>kupyāma</i>
	2. os.	<i>kupyatha</i>	<i>akupyata</i>	<i>kupyeta</i>	<i>kupyata</i>
	3. os.	<i>kupyanti</i>	<i>akupyān</i>	<i>kupyeyuh</i>	<i>kupyantu</i>
du.	1. os.	<i>kupyāvaḥ</i>	<i>akupyāva</i>	<i>kupyeva</i>	<i>kupyāva</i>
	2. os.	<i>kupyathaḥ</i>	<i>akupyatam</i>	<i>kupyetam</i>	<i>kupyatam</i>
	3. os.	<i>kupyataḥ</i>	<i>akupyatām</i>	<i>kupyetām</i>	<i>kupyatām</i>

Další příklady kořenů 4. třídy:

klam- „být unavený“, *kṣi-* „zničit“, *kṣudh-* „být hladový, hladovět“, *jī-/jyā-* „zranit“, *tap-* „hřát“, *tam-* „dusit se“, *dam-* „podmanit, přemoci“, *dṛś-* „spatřit“, *nah-* „vázat, spoutat“, *pad-* „jít“, *pac-* „vařit, péct“, *muh-* „být zmatený“, *ric-* „opustit“, *lubh-* „být žádostivý“, *vyadh-* „udeřit, probodnout“, *śam-* „unavit se“, *śuṣ-* „být suchý, schnout“, ...

6. TŘÍDA

Do 6. třídy patří slovesa, která mívají kořen v redukovaném stupni (ve védštině je tema s přízvukem), bez jiného rozšíření než je tema.

iṣ- „toužit“

		Indikativ prézenta		Imperfektum	
		aktivum	médium	aktivum	médium
sg.	1. os.	<i>icchāmi</i>	<i>icche</i>	<i>aiccham</i>	<i>aicche</i>
	2. os.	<i>icchasi</i>	<i>icchase</i>	<i>aicchaḥ</i>	<i>aicchathāḥ</i>
	3. os.	<i>icchati</i>	<i>icchate</i>	<i>aicchāt</i>	<i>aicchata</i>
pl.	1. os.	<i>icchāmaḥ</i>	<i>icchāmahe</i>	<i>aicchāma</i>	<i>aicchāmahi</i>
	2. os.	<i>icchatha</i>	<i>icchadhve</i>	<i>aicchata</i>	<i>aicchadhvam</i>
	3. os.	<i>icchanti</i>	<i>icchante</i>	<i>aaicchān</i>	<i>aicchanta</i>

du.	1. os.	<i>icchāvaḥ</i>	<i>icchāvahe</i>	<i>aicchāva</i>	<i>aicchāvahi</i>
	2. os.	<i>icchathaḥ</i>	<i>icchethe</i>	<i>aicchatam</i>	<i>aicchethām</i>
	3. os.	<i>icchataḥ</i>	<i>icchete</i>	<i>aicchatām</i>	<i>aicchetām</i>

		Optativ		Imperativ	
		aktivum	médium	aktivum	médium
sg.	1. os.	<i>iccheyam</i>	<i>iccheya</i>	<i>icchāni</i>	<i>icchai</i>
	2. os.	<i>iccheḥ</i>	<i>icchethāḥ</i>	<i>iccha</i>	<i>icchasva</i>
	3. os.	<i>icchet</i>	<i>iccheta</i>	<i>icchatu</i>	<i>icchatām</i>
pl.	1. os.	<i>icchema</i>	<i>icchemahi</i>	<i>icchāma</i>	<i>icchāmahai</i>
	2. os.	<i>iccheta</i>	<i>icchedhvam</i>	<i>icchata</i>	<i>icchadhvam</i>
	3. os.	<i>iccheyuḥ</i>	<i>iccheran</i>	<i>icchantu</i>	<i>icchantām</i>
du.	1. os.	<i>iccheva</i>	<i>icchevahi</i>	<i>icchāva</i>	<i>icchāvahai</i>
	2. os.	<i>icchetam</i>	<i>iccheyāthām</i>	<i>icchatam</i>	<i>icchethām</i>
	3. os.	<i>icchetām</i>	<i>iccheyātām</i>	<i>icchatām</i>	<i>icchetām</i>

Další příklady kořenů 6. třídy:

r- „jít“, *kṛt-* „useknout“, *ṛp-* „být potěšen“, *tud-* „udeřit“, *prcch-* „ptát se“, *muc-* „vypustit“, *lip-* „potřít, pomazat“, *lup-* „rozbit“, *viś-* „vstoupit“, *sic-* „kropit, skrápět“, *srj-* „stvořit“, ...

10. TRÍDA + KAUZATIVA

Do 10. třídy patří slovesa, která mívají kořen v plném stupni (někdy dlouženém), tema řízje s kmenotvornou připomou do morfu *-aya-*. Formálně shodná jsou i kauzativa.

vid- „dát na vědomí, oznámit“

		Indikativ prézenta		Imperfektum	
		aktivum	médium	aktivum	médium
sg.	1. os.	<i>vedayāmi</i>	<i>vedaye</i>	<i>avedayam</i>	<i>avedaye</i>
	2. os.	<i>vedayasi</i>	<i>vedayase</i>	<i>avedayaḥ</i>	<i>avedayathāḥ</i>
	3. os.	<i>vedayati</i>	<i>vedayate</i>	<i>avedayat</i>	<i>avedayata</i>

pl.	1. os.	<i>vedayāmaḥ</i>	<i>vedayāmahe</i>	<i>avedayāma</i>	<i>avedayāmahi</i>
	2. os.	<i>vedayatha</i>	<i>vedayadhve</i>	<i>avedayata</i>	<i>avedayadhvam</i>
	3. os.	<i>vedayanti</i>	<i>vedayante</i>	<i>avedayan</i>	<i>avedayanta</i>
du.	1. os.	<i>vedayāvaḥ</i>	<i>vedayāvahe</i>	<i>avedayāva</i>	<i>avedayāvahi</i>
	2. os.	<i>vedayathaḥ</i>	<i>vedayethe</i>	<i>avedayatam</i>	<i>avedayethām</i>
	3. os.	<i>vedayataḥ</i>	<i>vedayete</i>	<i>avedayatām</i>	<i>avedayetām</i>

		Optativ		Imperativ	
		aktivum	médium	aktivum	médium
sg.	1. os.	<i>vedayeyam</i>	<i>vedayeya</i>	<i>vedayāni</i>	<i>vedayai</i>
	2. os.	<i>vedayeyḥ</i>	<i>vedayethāḥ</i>	<i>vedaya</i>	<i>vedayasva</i>
	3. os.	<i>vedayet</i>	<i>vedayeta</i>	<i>vedayatu</i>	<i>vedayatām</i>
pl.	1. os.	<i>vedayema</i>	<i>vedayemahi</i>	<i>vedayāma</i>	<i>vedayāmahi</i>
	2. os.	<i>vedayeta</i>	<i>vedayedhvam</i>	<i>vedayata</i>	<i>vedayadhvam</i>
	3. os.	<i>vedayeyuḥ</i>	<i>vedayeran</i>	<i>vedayantu</i>	<i>vedayantām</i>
du.	1. os.	<i>vedayeva</i>	<i>vedayevahi</i>	<i>vedayāva</i>	<i>vedayāvahi</i>
	2. os.	<i>vedayetam</i>	<i>vedayeyāthām</i>	<i>vedayatam</i>	<i>vedayethām</i>
	3. os.	<i>vedayetām</i>	<i>vedayeyātām</i>	<i>vedayatām</i>	<i>vedayetām</i>

Další příklady kořenů 10. třídy:

kath- „vyprávět“, *kṣal-* „umývat se“, *gaṇ-* „počítat“, *cur-* „krást“, *jan-* „porodit“, *taḍ-* „bít, tlouci“, *tul-* „zvednout“, *dhṛ-* „držet“, *daṇḍ-* „bít, trestat“, *pīḍ-* „trýznit“, *pūj-* „ctít“, *pr-* „překonávat“, *bhī-* „děsit se“, *mṛ-* „umírat“, ...

2.4.1.2 Konjugace atematických tříd (2., 3., 5., 7., 8., 9. třída)

Atematická slovesa nemají mezi kmenem a koncovkou tema, častá je syntagmatická alternace mezi sousedícími morfy kmene a koncovky. Od tematických sloves se navíc liší tím, že rozlišují tzv. silné tvary (1.–3. os. sg. indikativu přezenta akt. a imperfekta akt., 1. os. sg./du./pl. imperativu akt. a méd., 3. os. sg. imperativu akt.) a slabé tvary (v ostatních pádech).

2. TRÍDA

Atematický kořenový prézens

Patří sem atematická slovesa, která nemají žádné rozšíření sufixem, infixem či reduplikací, zpravidla ablautově alternující.

dviṣ- „nenávidět“, *duh-* „dojit“, *i-* „jít“

Indikativ prézenta							
		aktivum	médium	aktivum	médium	aktivum	médium
sg.	1. os.	<i>dveṣmi</i>	<i>dviṣe</i>	<i>dohmi</i>	<i>duhe</i>	<i>emi</i>	<i>īye</i>
	2. os.	<i>dveṣi</i>	<i>dviṣe</i>	<i>dhokṣi</i>	<i>dhukṣe</i>	<i>eṣi</i>	<i>iṣe</i>
	3. os.	<i>dveṣti</i>	<i>dviṣte</i>	<i>dogdhi</i>	<i>dugdhe</i>	<i>eti</i>	<i>ite</i>
pl.	1. os.	<i>dviṣmaḥ</i>	<i>dviṣmahe</i>	<i>duhmaḥ</i>	<i>duhmahe</i>	<i>imaḥ</i>	<i>imahe</i>
	2. os.	<i>dviṣtha</i>	<i>dviḍdhve</i>	<i>dugdha</i>	<i>dhugdhive</i>	<i>itha</i>	<i>idhve</i>
	3. os.	<i>dviṣanti</i>	<i>dviṣate</i>	<i>duhanti</i>	<i>duhate</i>	<i>yanti</i>	<i>iyate</i>
du.	1. os.	<i>dviṣvaḥ</i>	<i>dviṣvahe</i>	<i>duhvaḥ</i>	<i>duhvahe</i>	<i>ivaḥ</i>	<i>ivahe</i>
	2. os.	<i>dviṣthaḥ</i>	<i>dviṣāthe</i>	<i>dugdhaḥ</i>	<i>duhāthe</i>	<i>ithaḥ</i>	<i>iyāthe</i>
	3. os.	<i>dviṣtaḥ</i>	<i>dviṣāte</i>	<i>dugdhaḥ</i>	<i>duhāte</i>	<i>itaḥ</i>	<i>iyāte</i>

Imperfektum						
		aktivum	médium	aktivum	médium	aktivum
sg.	1. os.	<i>adveṣam</i>	<i>advīṣi</i>	<i>adoham</i>	<i>aduhi</i>	<i>āyam</i>
	2. os.	<i>adveṣ</i>	<i>advīṣṭhāḥ</i>	<i>adhok</i>	<i>adugdhāḥ</i>	<i>aiḥ</i>
	3. os.	<i>adveṣ</i>	<i>advīṣta</i>	<i>adhok</i>	<i>adugdha</i>	<i>ait</i>
pl.	1. os.	<i>advīṣma</i>	<i>advīṣmahi</i>	<i>aduhma</i>	<i>aduhmahi</i>	<i>aima</i>
	2. os.	<i>advīṣta</i>	<i>advīḍdhvam</i>	<i>adugdha</i>	<i>adhugdhwam</i>	<i>aita</i>
	3. os.	<i>advīṣan</i> <i>advīṣuḥ</i>	<i>advīṣata</i>	<i>aduhan</i>	<i>aduhata</i>	<i>āyan</i>
du.	1. os.	<i>advīṣva</i>	<i>advīṣvahi</i>	<i>aduhva</i>	<i>aduhvahi</i>	<i>aiva</i>
	2. os.	<i>advīṣtam</i>	<i>advīṣāthām</i>	<i>adugdham</i>	<i>aduhāthām</i>	<i>aitam</i>
	3. os.	<i>advīṣām</i>	<i>advīṣātām</i>	<i>adugdham</i>	<i>aduhātām</i>	<i>aitām</i>

Optativ						
		aktivum	médium	aktivum	médium	aktivum
sg.	1. os.	<i>dviṣyām</i>	<i>dviṣīya</i>	<i>duhyām</i>	<i>duhīya</i>	<i>iyām</i>
	2. os.	<i>dviṣyāḥ</i>	<i>dviṣīthāḥ</i>	<i>duhyāḥ</i>	<i>duhīthāḥ</i>	<i>iyāḥ</i>
	3. os.	<i>dviṣyāt</i>	<i>dviṣīta</i>	<i>duhyāt</i>	<i>duhīta</i>	<i>iyāt</i>
pl.	1. os.	<i>dviṣyāma</i>	<i>dviṣīmahi</i>	<i>duhyāma</i>	<i>duhīmahi</i>	<i>iyāma</i>
	2. os.	<i>dviṣyāta</i>	<i>dviṣīdhvam</i>	<i>duhyāta</i>	<i>duhīdhvam</i>	<i>iyāta</i>
	3. os.	<i>dviṣyuh</i>	<i>dviṣīran</i>	<i>duhyuh</i>	<i>duhīran</i>	<i>iyuh</i>
du.	1. os.	<i>dviṣyāva</i>	<i>dviṣīvahi</i>	<i>duhyāva</i>	<i>duhīvahi</i>	<i>iyāva</i>
	2. os.	<i>dviṣyātam</i>	<i>dviṣīyāthām</i>	<i>duhyātam</i>	<i>duhīyāthām</i>	<i>iyātam</i>
	3. os.	<i>dviṣyātām</i>	<i>dviṣīyātām</i>	<i>duhyātām</i>	<i>duhīyātām</i>	<i>iyātām</i>

Imperativ						
		aktivum	médium	aktivum	médium	aktivum
sg.	1. os.	<i>dveṣāni</i>	<i>dveṣai</i>	<i>dohāni</i>	<i>dohai</i>	<i>ayāni</i>
	2. os.	<i>dviḍḍhi</i>	<i>dviḥṣva</i>	<i>dugdhi</i>	<i>dhuḥṣva</i>	<i>ihī</i>
	3. os.	<i>dveṣtu</i>	<i>dviṣtām</i>	<i>dogdhu</i>	<i>dugdḥām</i>	<i>etu</i>
pl.	1. os.	<i>dveṣāma</i>	<i>dveṣāmahai</i>	<i>dohāma</i>	<i>dohāmahai</i>	<i>ayāma</i>
	2. os.	<i>dviṣta</i>	<i>dviḍḍhvam</i>	<i>dugdha</i>	<i>dugdḥvam</i>	<i>ita</i>
	3. os.	<i>dviṣantu</i>	<i>dviṣatām</i>	<i>duhantu</i>	<i>duhatām</i>	<i>yantu</i>
du.	1. os.	<i>dveṣāva</i>	<i>dveṣāvahai</i>	<i>dohāva</i>	<i>dohāvahai</i>	<i>ayāva</i>
	2. os.	<i>dviṣtam</i>	<i>dviṣāthām</i>	<i>dugdham</i>	<i>duhāthām</i>	<i>itam</i>
	3. os.	<i>dviṣtām</i>	<i>dviṣātām</i>	<i>dugdḥām</i>	<i>duhātām</i>	<i>itām</i>

Nepravidelná konjugace

as- „být“

Aktivum					
		indikativ prézentu	imperfektum	optativ	imperativ
sg.	1. os.	<i>asmi</i>	<i>āsam</i>	<i>syām</i>	<i>asāni</i>
	2. os.	<i>asi</i>	<i>āsīḥ</i>	<i>syāḥ</i>	<i>edhi</i>
	3. os.	<i>asti</i>	<i>asīt</i>	<i>syāt</i>	<i>astu</i>
pl.	1. os.	<i>smaḥ</i>	<i>āsma</i>	<i>syāma</i>	<i>asāma</i>
	2. os.	<i>stha</i>	<i>āsta</i>	<i>syāta</i>	<i>sta</i>
	3. os.	<i>santi</i>	<i>āsan</i>	<i>syuḥ</i>	<i>santu</i>
du.	1. os.	<i>svaḥ</i>	<i>āsva</i>	<i>syāva</i>	<i>asāva</i>
	2. os.	<i>sthaḥ</i>	<i>āstam</i>	<i>syātam</i>	<i>stam</i>
	3. os.	<i>staḥ</i>	<i>āstām</i>	<i>syātām</i>	<i>stām</i>

Atematická kořenová slovesa připojující osobní koncovku pomocí spojovacího vokálu *-i-**rud-* „plakat“

Aktivum					
		indikativ prézentu	imperfektum	optativ	imperativ
sg.	1. os.	<i>rodimi</i>	<i>arodam</i>	<i>rudyām</i>	<i>rodāni</i>
	2. os.	<i>rodiṣi</i>	<i>arodaḥ, arodīḥ</i>	<i>rudyāḥ</i>	<i>rudihī</i>
	3. os.	<i>roditi</i>	<i>arodat, arodīt</i>	<i>rudyāt</i>	<i>roditu</i>
pl.	1. os.	<i>rudimaḥ</i>	<i>arudīma</i>	<i>rudyāma</i>	<i>rodāma</i>
	2. os.	<i>ruditha</i>	<i>arudīta</i>	<i>rudyāta</i>	<i>rudīta</i>
	3. os.	<i>rudanti</i>	<i>arudan</i>	<i>rudyuḥ</i>	<i>rudantu</i>
du.	1. os.	<i>rudivaḥ</i>	<i>arudīva</i>	<i>rudyāva</i>	<i>rudīva</i>
	2. os.	<i>rudithaḥ</i>	<i>arudītam</i>	<i>rudyātam</i>	<i>rudītam</i>
	3. os.	<i>ruditaḥ</i>	<i>arudītām</i>	<i>rudyātām</i>	<i>rudītām</i>

Další příklady kořenů 2. třídy:

an- „dýchat“, *ās-* „sedět“, *īd-* „požádat, zeptat se“, *īr-* „jít, povstat“, *īs-* „jít“, *caḡṣ-* „vidět“, *takṣ-* „hoblovat, sekat“, *jakṣ-* „jíst“, *tu-* „být silný“, *dih-* „pomazat“, *brū-* „říkat“, *mrj-* „třít“, *yā-* „jít, chodit“, *ru-* „řvát“, *lih-* „lízat“, *vid-* „vědět, znát“, *śās-* „vládnout“, *śī-* „ležet“, *stu-* „chválit“, *śvas-* „dýchat“, *svap-* „spát“, *han-* „bít, zabít“, ...

3. TŘÍDA

Atematický reduplikovaný prézens

Patří sem atematická slovesa, která jsou rozšířena reduplikací, zpravidla ablautově alternující v kořeni. Reduplikačním vokálem je nejčastěji *i*, u sloves obsahujících *u* je reduplikačním vokálem *u*, u sloves typu kořene *Cā-* je reduplikačním vokálem zpravidla *a*. Konsonanty se reduplikují podle následujících pravidel: velára se reduplikuje palatálou (*ghrā-* → *jighrā-* „čichat“); aspiráta se reduplikuje hláskou neaspirovanou (*dhā-* → *dadhā-* „položít“); začíná-li kmen kombinací konsonantů se *s*, reduplikuje se až druhý konsonant (*sthā-* → *tasthā-* „stát“).

hu- „ulévat, obětovat“

Aktivum					
		indikativ prézenta	imperfektum	optativ	imperativ
sg.	1. os.	<i>juhomi</i>	<i>ajuhavam</i>	<i>juhuyām</i>	<i>juhavāni</i>
	2. os.	<i>juhoṣi</i>	<i>ajuhoḥ</i>	<i>juhuyāḥ</i>	<i>juhudhi</i>
	3. os.	<i>juhoti</i>	<i>ajuhot</i>	<i>juhuyāt</i>	<i>juhotu</i>
pl.	1. os.	<i>juhumah</i>	<i>ajuhuma</i>	<i>juhuyāma</i>	<i>juhavāma</i>
	2. os.	<i>juhutha</i>	<i>ajuhuta</i>	<i>juhuyāta</i>	<i>juhuta</i>
	3. os.	<i>juhvati</i>	<i>ajuhavuh</i>	<i>juhuyuh</i>	<i>juhvatu</i>
du.	1. os.	<i>juhuvah</i>	<i>ajuhuva</i>	<i>juhuyāva</i>	<i>juhavāva</i>
	2. os.	<i>juhuthah</i>	<i>ajuhutam</i>	<i>juhuyātam</i>	<i>juhutam</i>
	3. os.	<i>juhutah</i>	<i>ajuhutām</i>	<i>juhuyātām</i>	<i>juhutām</i>

		Médium			
		indikativ prézentu	imperfektum	optativ	imperativ
sg.	1. os.	<i>juhve</i>	<i>ajuhvi</i>	<i>juhvīya</i>	<i>juhavai</i>
	2. os.	<i>juhuṣe</i>	<i>ajuhuthāḥ</i>	<i>juhvīthāḥ</i>	<i>juhuṣva</i>
	3. os.	<i>juhute</i>	<i>ajuhuta</i>	<i>juhvīta</i>	<i>juhutām</i>
pl.	1. os.	<i>juhumahe</i>	<i>ajuhumahi</i>	<i>juhvīmahi</i>	<i>juhavāmahai</i>
	2. os.	<i>juhudhve</i>	<i>ajuhudhvam</i>	<i>juhvīdhvam</i>	<i>juhudhvam</i>
	3. os.	<i>juhvate</i>	<i>ajuhvata</i>	<i>juhvīran</i>	<i>juhvatām</i>
du.	1. os.	<i>juhuvaha</i>	<i>ajuhuvahi</i>	<i>juhvīvahi</i>	<i>juhavāvahai</i>
	2. os.	<i>juhvāthe</i>	<i>ajuhāthām</i>	<i>juhvīyāthām</i>	<i>juhvāthām</i>
	3. os.	<i>juhvāte</i>	<i>ajuhvātām</i>	<i>juhvīyātām</i>	<i>juhvātām</i>

Zvláštnosti v konjugaci

dā- „dávati“

		Indikativ prézenta		Imperfektum		Imperativ	
		aktivum	médium	aktivum	médium	aktivum	médium
sg.	1. os.	<i>dadāmi</i>	<i>dade</i>	<i>adadām</i>	<i>adadi</i>	<i>dadāni</i>	<i>dadai</i>
	2. os.	<i>dadāsi</i>	<i>datse</i>	<i>adadāḥ</i>	<i>adathāḥ</i>	<i>dehi</i>	<i>datsva</i>
	3. os.	<i>dadāti</i>	<i>datte</i>	<i>adadāt</i>	<i>adatta</i>	<i>dadātu</i>	<i>dattām</i>
pl.	1. os.	<i>dadmaḥ</i>	<i>dadmahe</i>	<i>adadma</i>	<i>adadmahi</i>	<i>dadāma</i>	<i>dadāmahai</i>
	2. os.	<i>dattha</i>	<i>daddhve</i>	<i>adatta</i>	<i>adaddhvam</i>	<i>datta</i>	<i>daddhvam</i>
	3. os.	<i>dadati</i>	<i>dadate</i>	<i>adaduḥ</i>	<i>adadata</i>	<i>dadatu</i>	<i>dadatām</i>
du.	1. os.	<i>dadvaḥ</i>	<i>dadvahe</i>	<i>adadva</i>	<i>adadvahi</i>	<i>dadāva</i>	<i>dadāvahai</i>
	2. os.	<i>datthaḥ</i>	<i>dadāthe</i>	<i>adattam</i>	<i>adadāthām</i>	<i>dattam</i>	<i>dadāthām</i>
	3. os.	<i>dattaḥ</i>	<i>dadāte</i>	<i>adattām</i>	<i>adadātām</i>	<i>dattām</i>	<i>dadātām</i>

Optativ			
		aktivum	médium
sg.	1. os.	<i>dadyām</i>	<i>dadīya</i>
	2. os.	<i>dadyāḥ</i>	<i>dadīthāḥ</i>
	3. os.	<i>dadyāt</i>	<i>dadīta</i>
pl.	1. os.	<i>dadyāma</i>	<i>dadīmahi</i>
	2. os.	<i>dadyāta</i>	<i>dadīdhvam</i>
	3. os.	<i>dadyuḥ</i>	<i>dadīran</i>
du.	1. os.	<i>dadyāva</i>	<i>dadīvahi</i>
	2. os.	<i>dadyātam</i>	<i>dadīyāthām</i>
	3. os.	<i>dadyātām</i>	<i>dadīyātām</i>

dhā- „klást“

		Indikativ prézenta		Imperfektum		Imperativ	
		aktivum	médium	aktivum	médium	aktivum	médium
sg.	1. os.	<i>dadhāmi</i>	<i>dadhe</i>	<i>adadhām</i>	<i>adadhi</i>	<i>dadhāni</i>	<i>dadhai</i>
	2. os.	<i>dadhāsi</i>	<i>dhatse</i>	<i>adadhāḥ</i>	<i>adhatthāḥ</i>	<i>dhehi</i>	<i>dhatsva</i>
	3. os.	<i>dadhāti</i>	<i>dhatte</i>	<i>adadhāt</i>	<i>adhatta</i>	<i>dadhātu</i>	<i>dhattām</i>
pl.	1. os.	<i>dadhmaḥ</i>	<i>dadhmahe</i>	<i>adadhma</i>	<i>adadmahi</i>	<i>dadhāma</i>	<i>dadhāmahai</i>
	2. os.	<i>dhattha</i>	<i>dhaddhve</i>	<i>adhatta</i>	<i>adhaddhvam</i>	<i>dhatta</i>	<i>dhaddhvam</i>
	3. os.	<i>dadhati</i>	<i>dadhate</i>	<i>adadhuḥ</i>	<i>adadhata</i>	<i>dadhatu</i>	<i>dadhatām</i>
du.	1. os.	<i>dadhvaḥ</i>	<i>dahvahe</i>	<i>adadhva</i>	<i>adadhvahi</i>	<i>dadhāva</i>	<i>dadhāvahai</i>
	2. os.	<i>dhatthaḥ</i>	<i>dadhāthe</i>	<i>adhattam</i>	<i>adadhāthām</i>	<i>dhattam</i>	<i>dadhāthām</i>
	3. os.	<i>dhattaḥ</i>	<i>dadhāe</i>	<i>adhattām</i>	<i>adadhātām</i>	<i>dhattām</i>	<i>dadhātām</i>

Optativ			
		aktivum	médium
sg.	1. os.	<i>dadhyām</i>	<i>dadhīya</i>
	2. os.	<i>dadhyāḥ</i>	<i>dadhīthāḥ</i>
	3. os.	<i>dadhyāt</i>	<i>dadhīta</i>
pl.	1. os.	<i>dadhyāma</i>	<i>dadhīmahi</i>
	2. os.	<i>dadhyāta</i>	<i>dadhīdhvam</i>
	3. os.	<i>dadhyuḥ</i>	<i>dadhīran</i>
du.	1. os.	<i>dadhyāva</i>	<i>dadhīvahi</i>
	2. os.	<i>dadhyātam</i>	<i>dadhīyāthām</i>
	3. os.	<i>dadhyātām</i>	<i>dadhīyātām</i>

Další příklady kořenů 3. třídy:

gā- (*jigāti*) „jít“, *caḥ-* (*caḥasti*) „svítit, zářit“, *bhas-* (*babhasti*) „žvýkat“, *bhī-* (*bibheti*) „bát se“, *bhr-* (*bibharti*) „nést, nosit“, *mā-* (*mimāti*) „řvát“, *mā-* (*mimīte*) „měřit“, *hā-* (*jihīte*) „odcházet“, *hā-* (*jahāti*) „opustit, zanechat“, *hrī-* (*jihreti*) „stydět se“, ...

5. TRÍDA

Atematický *nu*-prézens

Patří sem atematická slovesa, rozšířená sufixem *-no ~ -nu*, ablautově alternujícím.

ci- „sbírat“

Aktivum					
		indikativ prézena	imperfektum	optativ	imperativ
sg.	1. os.	<i>cinomi</i>	<i>acinavam</i>	<i>cinuyām</i>	<i>cinavāni</i>
	2. os.	<i>cinoṣi</i>	<i>acinoḥ</i>	<i>cinuyāḥ</i>	<i>cinu</i>
	3. os.	<i>cinoti</i>	<i>acिनot</i>	<i>cinuyāt</i>	<i>cinotu</i>
pl.	1. os.	<i>cinumaḥ</i>	<i>acinuma</i>	<i>cinuyāma</i>	<i>cinavāma</i>
	2. os.	<i>cinutha</i>	<i>acinuta</i>	<i>cinuyāta</i>	<i>cinuta</i>
	3. os.	<i>cinvanti</i>	<i>acinvan</i>	<i>cinuyuḥ</i>	<i>cinvantu</i>
du.	1. os.	<i>cinuvaḥ</i>	<i>acinuva</i>	<i>cinuyāva</i>	<i>cinavāva</i>
	2. os.	<i>cinuthaḥ</i>	<i>acinutam</i>	<i>cinuyātam</i>	<i>cinutam</i>
	3. os.	<i>cinutaḥ</i>	<i>acinutām</i>	<i>cinuyātām</i>	<i>cinutām</i>

Médium					
		indikativ prézena	imperfektum	optativ	imperativ
sg.	1. os.	<i>cinve</i>	<i>acinvī</i>	<i>cinvīya</i>	<i>cinavai</i>
	2. os.	<i>cinuṣe</i>	<i>acinuthāḥ</i>	<i>cinvīthāḥ</i>	<i>cinuṣva</i>
	3. os.	<i>cinute</i>	<i>acinuta</i>	<i>cinvīta</i>	<i>cinutām</i>
pl.	1. os.	<i>cinumahe</i>	<i>acinumahi</i>	<i>cinvīmahi</i>	<i>cinavāmahai</i>
	2. os.	<i>cinudhve</i>	<i>acinudhvam</i>	<i>cinvīdhvam</i>	<i>cinudhvam</i>
	3. os.	<i>cinvate</i>	<i>acinvata</i>	<i>cinvīran</i>	<i>cinvatām</i>
du.	1. os.	<i>cinuvahe</i>	<i>acinvuahi</i>	<i>cinvīvahi</i>	<i>cinavāvahai</i>
	2. os.	<i>cinvāthe</i>	<i>acinvāthām</i>	<i>cinvīyāthām</i>	<i>cinvāthām</i>
	3. os.	<i>cinvāte</i>	<i>acinvātām</i>	<i>cinvīyātām</i>	<i>cinvātām</i>

Další příklady kořenů 5. třídy:

āp- „získat“, *dhū-* „otřásat“, *śru-* „slyšet“, *su-* „lisovat“, ...

7. TRÍDA

Atematický prézens s nazálním infixem

Patří sem atematická slovesa, rozšířená infixem *-na-* ~ *-n-*, ablautově alternujícím.

bhid- „rozseknout“

Aktivum					
		indikativ prézenta	imperfektum	optativ	imperativ
sg.	1. os.	<i>bhinadmi</i>	<i>abhinadam</i>	<i>bhindyām</i>	<i>bhinadāni</i>
	2. os.	<i>bhinatsi</i>	<i>abhinat</i>	<i>bhindyāḥ</i>	<i>bhinddhi</i>
	3. os.	<i>bhinatti</i>	<i>abhinat</i>	<i>bhindyāt</i>	<i>bhinattu</i>
pl.	1. os.	<i>bhindmaḥ</i>	<i>abhindma</i>	<i>bhindyāma</i>	<i>bhinadāma</i>
	2. os.	<i>bhinttha</i>	<i>abhintta</i>	<i>bhindyāta</i>	<i>bhintta</i>
	3. os.	<i>bhindanti</i>	<i>abhindan</i>	<i>bhindyuḥ</i>	<i>bhindantu</i>
du.	1. os.	<i>bhindvaḥ</i>	<i>abhindva</i>	<i>bhindyāva</i>	<i>bhinadāva</i>
	2. os.	<i>bhintthaḥ</i>	<i>abhinttam</i>	<i>bhindyātam</i>	<i>bhinttam</i>
	3. os.	<i>bhinttaḥ</i>	<i>abhinttām</i>	<i>bhindyātām</i>	<i>bhinttām</i>

Médium					
		indikativ prézenta	imperfektum	optativ	imperativ
sg.	1. os.	<i>bhinde</i>	<i>abhindi</i>	<i>bhindīya</i>	<i>bhinadai</i>
	2. os.	<i>bhintse</i>	<i>abhintthāḥ</i>	<i>bhindīthāḥ</i>	<i>bhintsva</i>
	3. os.	<i>bhintte</i>	<i>abhintta</i>	<i>bhindīta</i>	<i>bhinttām</i>
pl.	1. os.	<i>bhindmahe</i>	<i>abhindmahi</i>	<i>bhindīmahi</i>	<i>bhinadāmahai</i>
	2. os.	<i>bhinddhve</i>	<i>abhinddhvam</i>	<i>bhindīdhvam</i>	<i>bhinddhvam</i>
	3. os.	<i>bhindate</i>	<i>abhindata</i>	<i>bhindīran</i>	<i>bhindatām</i>
du.	1. os.	<i>bhindvahe</i>	<i>abhindvahi</i>	<i>bhindīvahi</i>	<i>bhinadāvahai</i>
	2. os.	<i>bhindāthe</i>	<i>abhindāthām</i>	<i>bhindīyāthām</i>	<i>bhindāthām</i>
	3. os.	<i>bhindāte</i>	<i>abhindātām</i>	<i>bhindīyātām</i>	<i>bhindātām</i>

Další příklady kořenů 7. třídy:

añj- „pomazat“, *bhañj-* „zlomit“, *yuj-* „spojit“, *rudh-* „bránit“, *hims-* „ublížit“, ...

8. TRÍDA

Atematický *u*-prézens

Patří sem atematická slovesa, rozšířená sufixem *-o ~ -u*, ablautově alternujícím.

tan- „napínat, táhnout“

Aktivum					
		indikativ prézenta	imperfektum	optativ	imperativ
sg.	1. os.	<i>tanomi</i>	<i>atanavam</i>	<i>tanuyām</i>	<i>tanavāni</i>
	2. os.	<i>tanoṣi</i>	<i>atanoḥ</i>	<i>tanuyāḥ</i>	<i>tanu</i>
	3. os.	<i>tanoti</i>	<i>atanot</i>	<i>tanuyāt</i>	<i>tanotu</i>
pl.	1. os.	<i>tanumaḥ</i>	<i>atanuma</i>	<i>tanuyāma</i>	<i>tanavāma</i>
	2. os.	<i>tanutha</i>	<i>atanuta</i>	<i>tanuyāta</i>	<i>tanuta</i>
	3. os.	<i>tanvanti</i>	<i>atanvan</i>	<i>tanuyuḥ</i>	<i>tanvantu</i>
du.	1. os.	<i>tanuvaḥ</i>	<i>atanuva</i>	<i>tanuyāva</i>	<i>tanavāva</i>
	2. os.	<i>tanuthaḥ</i>	<i>atanutam</i>	<i>tanuyātam</i>	<i>tanutam</i>
	3. os.	<i>tanutaḥ</i>	<i>atanutām</i>	<i>tanuyātām</i>	<i>tanutām</i>

Médium					
		indikativ prézenta	imperfektum	optativ	imperativ
sg.	1. os.	<i>tanve</i>	<i>atanvi</i>	<i>tanvīya</i>	<i>tanavai</i>
	2. os.	<i>tanuṣe</i>	<i>atanuthāḥ</i>	<i>tanvīthāḥ</i>	<i>tanuṣva</i>
	3. os.	<i>tanute</i>	<i>atanuta</i>	<i>tanvīta</i>	<i>tanutām</i>
pl.	1. os.	<i>tanumahe</i>	<i>atanumahi</i>	<i>tanvīmahī</i>	<i>tanavāmahai</i>
	2. os.	<i>tanudhve</i>	<i>atanudhvam</i>	<i>tanvīdhvam</i>	<i>tanudhvam</i>
	3. os.	<i>tanvate</i>	<i>atanvata</i>	<i>tanvīran</i>	<i>tanvatām</i>
du.	1. os.	<i>tanuvahe</i>	<i>atanuvahi</i>	<i>tanvīvahi</i>	<i>tanavāvahai</i>
	2. os.	<i>tanvāthe</i>	<i>atanvāthām</i>	<i>tanvīyāthām</i>	<i>tanvāthām</i>
	3. os.	<i>tanvāte</i>	<i>atanvātām</i>	<i>tanvīyātām</i>	<i>tanvātām</i>

Pozn.: Časuje se zcela stejně jako prézens 5. třídy.

kr- „dělat“ (silný přítentní kmen: *karo-*, slabý přítentní kmen: *kuru-*, *kur-*⁴)

		Indikativ přezenta		Imperfektum	
		aktivum	médium	aktivum	médium
sg.	1. os.	<i>karomi</i>	<i>kurve</i>	<i>akaravam</i>	<i>akurvi</i>
	2. os.	<i>karosi</i>	<i>kuruse</i>	<i>akaroḥ</i>	<i>akuruthāḥ</i>
	3. os.	<i>karoti</i>	<i>kurute</i>	<i>akarot</i>	<i>akuruta</i>
pl.	1. os.	<i>kurmaḥ</i>	<i>kurmahe</i>	<i>akurma</i>	<i>akurmahi</i>
	2. os.	<i>kurutha</i>	<i>kurudhve</i>	<i>akuruta</i>	<i>akurudhvam</i>
	3. os.	<i>kurvanti</i>	<i>kurvate</i>	<i>akurvan</i>	<i>akurvata</i>
du.	1. os.	<i>kurvaḥ</i>	<i>kurvahe</i>	<i>akurva</i>	<i>akurvahi</i>
	2. os.	<i>kuruthaḥ</i>	<i>kurvāthe</i>	<i>akurutam</i>	<i>akurvāthām</i>
	3. os.	<i>kurutaḥ</i>	<i>kurvāte</i>	<i>akurutām</i>	<i>akurvātām</i>

		Optativ		Imperativ	
		aktivum	médium	aktivum	médium
sg.	1. os.	<i>kuryām</i>	<i>kurvīya</i>	<i>karavāni</i>	<i>karavai</i>
	2. os.	<i>kuryāḥ</i>	<i>kurvīthāḥ</i>	<i>kuru</i>	<i>kuruṣva</i>
	3. os.	<i>kuryāt</i>	<i>kurvīta</i>	<i>karotu</i>	<i>kurutām</i>
pl.	1. os.	<i>kuryāma</i>	<i>kurvīmahi</i>	<i>karavāma</i>	<i>karavāmahai</i>
	2. os.	<i>kuryāta</i>	<i>kurvīdhvam</i>	<i>kuruta</i>	<i>kurudhvam</i>
	3. os.	<i>kuryuḥ</i>	<i>kurvīran</i>	<i>kurvantu</i>	<i>kurvatām</i>
du.	1. os.	<i>kuryāva</i>	<i>kurvīvahi</i>	<i>karavāva</i>	<i>karavāvahai</i>
	2. os.	<i>kuryātam</i>	<i>kurvīyāthām</i>	<i>kurutam</i>	<i>kurvāthām</i>
	3. os.	<i>kuryātām</i>	<i>kurvīyātām</i>	<i>kurutām</i>	<i>kurvātām</i>

Další příklady kořenů 8. třídy: *kṣaṇ-* „zraňovat“, *man-* „myslet“, ...

4 Ve védštině však pravidelně v 5. třídě: *kṛṇo-* ~ *kṛṇu-*!

9. TŘÍDA

Atematický *nā*-prézens

Patří sem atematická slovesa, rozšířená sufixem *-nā ~ -nī*, ablautově alternujícím.

aś- „jíst“

Aktivum					
		indikativ prézentu	imperfektum	optativ	imperativ
sg.	1. os.	<i>aśnāmi</i>	<i>āśnām</i>	<i>aśnīyām</i>	<i>aśnāni</i>
	2. os.	<i>aśnāsi</i>	<i>āśnāḥ</i>	<i>aśnīyāḥ</i>	<i>aśāna</i>
	3. os.	<i>aśnāti</i>	<i>āśnāt</i>	<i>aśnīyāt</i>	<i>aśnātu</i>
pl.	1. os.	<i>aśnīmaḥ</i>	<i>āśnīma</i>	<i>aśnīyāma</i>	<i>aśnāma</i>
	2. os.	<i>aśnītha</i>	<i>āśnīta</i>	<i>aśnīyāta</i>	<i>aśnīta</i>
	3. os.	<i>aśnanti</i>	<i>āśnan</i>	<i>aśnīyuh</i>	<i>aśnantu</i>
du.	1. os.	<i>aśnīvaḥ</i>	<i>āśnīva</i>	<i>aśnīyāva</i>	<i>aśnāva</i>
	2. os.	<i>aśnīthaḥ</i>	<i>āśnītam</i>	<i>aśnīyātam</i>	<i>aśnītam</i>
	3. os.	<i>aśnītaḥ</i>	<i>āśnītām</i>	<i>aśnīyātām</i>	<i>aśnītām</i>

Médium					
		indikativ prézentu	imperfektum	optativ	imperativ
sg.	1. os.	<i>aśne</i>	<i>āśni</i>	<i>aśnīya</i>	<i>aśnai</i>
	2. os.	<i>aśnīṣe</i>	<i>āśnīthāḥ</i>	<i>aśnīthāḥ</i>	<i>aśnīṣva</i>
	3. os.	<i>aśnīte</i>	<i>āśnīta</i>	<i>aśnīta</i>	<i>aśnītām</i>
pl.	1. os.	<i>aśnīmahe</i>	<i>āśnīmahi</i>	<i>aśnīmahi</i>	<i>aśnāmahai</i>
	2. os.	<i>aśnīdhve</i>	<i>āśnīdhvam</i>	<i>aśnīdhvam</i>	<i>aśnīdhvam</i>
	3. os.	<i>aśnate</i>	<i>āśnata</i>	<i>aśnīran</i>	<i>aśnatām</i>
du.	1. os.	<i>aśnīvahe</i>	<i>āśnīvahi</i>	<i>aśnīvahi</i>	<i>aśnāvahai</i>
	2. os.	<i>aśnīthe</i>	<i>āśnīthām</i>	<i>aśnīyāthām</i>	<i>aśnīthām</i>
	3. os.	<i>aśnāte</i>	<i>āśnātām</i>	<i>aśnīyātām</i>	<i>aśnātām</i>

Další příklady kořenů 9. třídy: *krī-* „kupovat“, *grah-* „vzít“, *jñā-* „znát“, *dhū-* „otřásat“, *pū-* „očistšovat“, *bandh-* „vázat, poutat“, *manth-* „stloukat na máslo“, *lū-* „kosit“, ...

2.4.1.3 Odvozené „sekundární“ konjugace

K sekundárním konjugacím počítáme takové kmeny, které mají, na rozdíl od kmene primárního, jasný další gramatický význam. Takový kmen stojí v opozici vůči nepříznakovému kmenu primárnímu, srov. primární kmen kořene *dhā-*: *dadhā-* a jeho sekundární kmeny: pasivum *dhīya-*, kz. *dhāpaya-*, deziderativum *didhiṣa-*.

Pasivum

Pasivní kmen prezntní se tvoří většinou od kořene v redukovaném stupni pomocí sufixu *-ya*. Končí-li kořen vokálem, bývá tento vokál dlužen, *r* se mění v *ri*. Koncovky jsou mediální, syntaktická vazba s instrumentálem (jako v češtině). Flexe odpovídá flexi 4. prezntní třídy.

Pasivní kmen aoristový tvoří zvláštní formu pro 3. os. sg., kdy se přidává *-i* ke kořeni v dluženém stupni.

Jiné temporální kmeny zvláštní pasivum netvoří, užívají se tvary mediální.

Denominativum

Denominativa jsou slovesa, která se tvoří od nominálních kmenů pomocí sufixu *-ya*, formálně jako slovesa 4. prezntní třídy. Význam denominativ je odvozen od významu kmene, nejčastěji „vypadat jako“, „chovat se jako“, „stát se“, „dělat, provozovat“, např. *rājan-* „král“ → *rājāyate* „chová se jako král, hraje si na krále“.

Kauzativum

Kauzativní kmen se tvoří podobně jako slovesa 10. třídy, tj. přidáním sufixu *-aya* ke kořeni v plném či dluženém stupni. Význam kauzativ je „způsobit děj“. Kořeny typu *Cā-* tvoří kauzativum pomocí sufixu *-paya*.

Např. *cur-*, *corayati* „krást“, *sthā-*, *sthāpayati* „postavit, zastavit“.

Intensivum

Formálním příznakem intensiv je reduplikace. Reduplikační vokál je buď komplexním vrcholem typu *a + sonanta/nazála*, nebo *ā*. Aktivní kmen má nulový sufix (někdy protetický vokál *-ī-*), medium je tvořeno sufixem *-ya*. Intensiva označují děj opakovaný, intensivní apod. Např. *drā-* „běžet“ → *daridrāti* „pobíhá sem a tam“, *drś-* „vidět“ → *darīdrśyate* „bývá vždy vidět“.

Desiderativum

Desiderativa mají reduplikaci podobnou jako jako slovesa 3. třídy (reduplikačním vokálem je *i/u*), k tomu je ke kořeni přidán sufix *-sa/-ša* (podle pravidla ruki), někdy *-iṣa*. Desiderativa vyjadřuje děj, o kterém si přejeme, aby nastal. Např. *pā-* „pít“ → *pipāsati* „toužit se napít, žíznit“.

Příklady flexe „sekundárních“ prezენტních formací (pasiva, intensiva, desiderativa)

kriya- (pasivum od kořene *kr-*), *ditsa-* (desiderativum od kořene *dā-*), *vevid-* (intensivum od kořene *vid-*), *bobudh-* (intensivum od kořene *budh-*)

Indikativ prezenta					
sg.	1. os.	<i>kriye</i>	<i>ditsāmi</i>	<i>vevedmi, vevidīmi</i>	<i>bobudhye</i>
	2. os.	<i>kriyase</i>	<i>ditsasi</i>	<i>vevetsi, vevidīṣi</i>	<i>bobudhyase</i>
	3. os.	<i>kriyate</i>	<i>ditsati</i>	<i>vevetti, vevidīti</i>	<i>bobudhyate</i>
pl.	1. os.	<i>kriyāmahe</i>	<i>ditsāmaḥ</i>	<i>vevidmaḥ</i>	<i>bobudhyāmahe</i>
	2. os.	<i>kriyadhve</i>	<i>ditsatha</i>	<i>vevidtha</i>	<i>bobudhyadhve</i>
	3. os.	<i>kriyate</i>	<i>ditsanti</i>	<i>vevidanti</i>	<i>bobudhyate</i>
du.	1. os.	<i>kriyāvahe</i>	<i>ditsāvaḥ</i>	<i>vevidvaḥ</i>	<i>bobudhyāvahe</i>
	2. os.	<i>kriyāthe</i>	<i>ditsathaḥ</i>	<i>vevidthaḥ</i>	<i>bobudhyāthe</i>
	3. os.	<i>kriyāte</i>	<i>ditsataḥ</i>	<i>vevidtaḥ</i>	<i>bobudhyāte</i>

Imperfektum					
sg.	1. os.	<i>akriye</i>	<i>aditsam</i>	<i>avevidam</i>	<i>abobudhye</i>
	2. os.	<i>akriyathāḥ</i>	<i>aditsaḥ</i>	<i>avevet, avevidīḥ</i>	<i>abobudhyathāḥ</i>
	3. os.	<i>akriyata</i>	<i>aditsat</i>	<i>avevet, avevidīt</i>	<i>abobudhyata</i>
pl.	1. os.	<i>akriyāmahi</i>	<i>aditsāma</i>	<i>avevidma</i>	<i>abobudhyāmahi</i>
	2. os.	<i>akriyadhvam</i>	<i>aditsata</i>	<i>avevidta</i>	<i>abobudhyadhvam</i>
	3. os.	<i>akriyanta</i>	<i>aditsan</i>	<i>avevidan</i>	<i>abobudhyanta</i>
du.	1. os.	<i>akriyāvahi</i>	<i>aditsāva</i>	<i>avevidva</i>	<i>abobudhyāvahi</i>
	2. os.	<i>akriyethām</i>	<i>aditsatam</i>	<i>avevidtam</i>	<i>abobudhyethām</i>
	3. os.	<i>akriyetām</i>	<i>aditsatām</i>	<i>avevidtām</i>	<i>abobudhetām</i>

Optativ					
sg.	1. os.	<i>kriyeya</i>	<i>ditseyam</i>	<i>vevidyam</i>	<i>bobudhyeya</i>
	2. os.	<i>kriyethāḥ</i>	<i>ditseḥ</i>	<i>vevidyeḥ</i>	<i>bobudhyethāḥ</i>
	3. os.	<i>kriyeta</i>	<i>ditset</i>	<i>vevidyet</i>	<i>bobudhyeta</i>
pl.	1. os.	<i>kriyemahi</i>	<i>ditsema</i>	<i>vevidyema</i>	<i>bobudhyemahi</i>
	2. os.	<i>kriyedhvam</i>	<i>ditseta</i>	<i>vevidyeta</i>	<i>bobudhyedhvam</i>
	3. os.	<i>kriyeran</i>	<i>ditseyuḥ</i>	<i>vevidyuḥ</i>	<i>bobudhyeran</i>
du.	1. os.	<i>kriyevahi</i>	<i>ditseva</i>	<i>vevidyeva</i>	<i>bobudhyevahi</i>
	2. os.	<i>kriyeyāthām</i>	<i>ditsetam</i>	<i>vevidyetam</i>	<i>bobudhyeyāthām</i>
	3. os.	<i>kriyeyātām</i>	<i>ditsetām</i>	<i>vevidyetām</i>	<i>bobudhyeyātām</i>

Imperativ					
sg.	1. os.	<i>kriyai</i>	<i>ditsāni</i>	<i>vevidāni</i>	<i>bobudhyai</i>
	2. os.	<i>kriyasva</i>	<i>ditsa</i>	<i>veviddhi</i>	<i>bobudhyasva</i>
	3. os.	<i>kriyatām</i>	<i>ditsatu</i>	<i>vevettu, vevidītu</i>	<i>bobudhyatām</i>
pl.	1. os.	<i>kriyāmahai</i>	<i>ditsāma</i>	<i>vevidāma</i>	<i>bobudhyāmahai</i>
	2. os.	<i>kriyadhvam</i>	<i>ditsata</i>	<i>vevidata</i>	<i>bobudhyadhvam</i>
	3. os.	<i>kriyantām</i>	<i>ditsantu</i>	<i>vevidantu</i>	<i>bobudhyantām</i>
du.	1. os.	<i>kriyāvahai</i>	<i>ditsāva</i>	<i>vevidāva</i>	<i>bobudhyāvahai</i>
	2. os.	<i>kriyethām</i>	<i>ditsatam</i>	<i>vevidatam</i>	<i>bobudhyethām</i>
	3. os.	<i>kriyetām</i>	<i>ditsatām</i>	<i>vevidatām</i>	<i>bobudhyetām</i>

Pozn.: Pasivum, desiderativum a mediální tvary intensiva se časují stejně jako tematický přezens 1. třídy, aktivní tvary intensiva jako atematický přezens 2. třídy.

2.4.1.4 Mody verba finita

V klasickém sanskrtu jsou mimo indikativu (tvary výše) i další mody. Tvoří se pouze od prezntního kmene, případně od kmenů odvozených konjugací.

bhṛ- „nést“, *dā-* „dát“

Imperativ			
aktivum			
sg.	1. os.	<i>bharāni</i>	<i>dadāni</i>
	2. os.	<i>bhara</i>	<i>dehi</i>
	3. os.	<i>bharatu</i>	<i>dadātu</i>
pl.	1. os.	<i>bharāma</i>	<i>dadāma</i>
	2. os.	<i>bharata</i>	<i>datta</i>
	3. os.	<i>bharantu</i>	<i>dadatu</i>
du.	1. os.	<i>bharāva</i>	<i>dadāva</i>
	2. os.	<i>bharatam</i>	<i>dattam</i>
	3. os.	<i>bharatām</i>	<i>dattām</i>

médium			
sg.	1. os.	<i>bharai</i>	<i>dadai</i>
	2. os.	<i>bharasva</i>	<i>datsva</i>
	3. os.	<i>bharatām</i>	<i>dattām</i>
pl.	1. os.	<i>bharāmahai</i>	<i>dadāmahai</i>
	2. os.	<i>bharadhvam</i>	<i>dadhvam</i>
	3. os.	<i>bharantām</i>	<i>dadatām</i>
du.	1. os.	<i>bharāvahai</i>	<i>dadāvahai</i>
	2. os.	<i>bharethām</i>	<i>dadāthām</i>
	3. os.	<i>bharetām</i>	<i>dadātām</i>

Optativ			
aktivum			
sg.	1. os.	<i>bhareyam</i>	<i>duhyām</i>
	2. os.	<i>bhareḥ</i>	<i>duhyāḥ</i>
	3. os.	<i>bharet</i>	<i>duhyāt</i>
pl.	1. os.	<i>bharema</i>	<i>duhyāma</i>
	2. os.	<i>bhareta</i>	<i>duhyāta</i>
	3. os.	<i>bhareyuh</i>	<i>duhyuh</i>
du.	1. os.	<i>bhareva</i>	<i>duhīya</i>
	2. os.	<i>bharetam</i>	<i>duhīthāḥ</i>
	3. os.	<i>bharetām</i>	<i>duhīta</i>

médium			
sg.	1. os.	<i>bhareya</i>	<i>duhīya</i>
	2. os.	<i>bharethāḥ</i>	<i>duhīthāḥ</i>
	3. os.	<i>bhareta</i>	<i>duhīta</i>
pl.	1. os.	<i>bharemahai</i>	<i>duhīmahi</i>
	2. os.	<i>bharedhvam</i>	<i>duhīdhvam</i>
	3. os.	<i>bhareran</i>	<i>duhīran</i>
du.	1. os.	<i>bharevahi</i>	<i>duhīvahi</i>
	2. os.	<i>bhareyāthām</i>	<i>duhīyāthām</i>
	3. os.	<i>bhareyātām</i>	<i>duhīyātām</i>

(Injunktiv)

V klasickém sanskrtu se rovná bezaugmentovým préteritům, zvláštní gramatický význam již nemá.

(Prekativ)

Prekativ neboli optativ aoristu se tvoří od kořene (nečastěji v základním stupni) rozšířeného o prekativní příznak *-s-*; připojuje koncovky optativu atematických tříd. Význam prekativu je blízký optativu, vyjadřuje žádost, přání, touhu, prosbu apod.

budh- „bdít“

		Aktivum	Médium
sg.	1. os.	<i>budhyāsam</i>	<i>bodhiṣīya</i>
	2. os.	<i>budhyāḥ</i>	<i>bodhiṣīṣṭhāḥ</i>
	3. os.	<i>budhyāt</i>	<i>bodhiṣīṣṭa</i>
pl.	1. os.	<i>budhyāsma</i>	<i>bodhiṣīmahi</i>
	2. os.	<i>budhyāsta</i>	<i>bodhiṣīḍhvam</i>
	3. os.	<i>budhyāsuḥ</i>	<i>bodhiṣīran</i>
du.	1. os.	<i>budhyāsva</i>	<i>bodhiṣīvahi</i>
	2. os.	<i>budhyāstam</i>	<i>bodhiṣīyāsthām</i>
	3. os.	<i>budhyāstām</i>	<i>bodhiṣīyāstām</i>

2.4.1.5 Aorist

Aorist má v klasickém sanskrtu význam prostého minulého času jako imperfektum či perfektum. Tvoří se několika způsoby. V klasickém sanskrtu mívá aorist vždy **augment** (vyjma izolovaných injunktivů).

Celkem lze v sanskrtu rozlišit sedm typů aoristů:

1. jednoduchý aorist: a) aorist kořenový, b) *a*-aorist;
2. reduplikovaný aorist;
3. sigmatický aorist: a) *s*-aorist, b) *iṣ*-aorist, c) *siṣ*-aorist, d) *sa*-aorist.

Aorist kořenový a reduplikovaný

Kořenový aorist je tvořen kořenem (vyjma ablautu), koncovky se připojují přímo ke kořeni (např. kořeny *dā-*, *pā-*, *sthā-*, *bhū-*, ...).

***a*-aorist** má mezi kořenem v základním stupni a koncovkou ještě navíc vokál *-a-* (např. kořeny *vid-*, *chid-*, *krudh-*, *bhuj-*, ...)

Reduplikovaný aorist je většinou tematický (příznačný je především pro slovesa 10. třídy a pro kauzativa), kořenový vokál je v případě jednoduché iniciály *-ī/ū-* (následuje-li *-u-* v kořeni), v případě iniciály vícečlenné jen *-i/u-*, viz typ *jan-*. Konsonanty se reduplikují podle stejných pravidel jako konsonanty sloves 3. třídy.

Tematický aorist má mezi kořenem a koncovkou tema (typ *vṛt-*).

dā- „dávat“ (koř. aor.), *bhū-* „být“ (koř. aor.), *vṛt-* „obracet“ (temat. aor.),
jan- „rodit“ (reduplik. aor.)

		<i>dā-</i>	<i>bhū-</i>	<i>vṛt-</i>	<i>jan-</i>
sg.	1. os.	<i>adām</i>	<i>abhūvam</i>	<i>avṛtam</i>	<i>ajījanam</i>
	2. os.	<i>adāḥ</i>	<i>abhūḥ</i>	<i>avṛtaḥ</i>	<i>ajījanaḥ</i>
	3. os.	<i>adāt</i>	<i>abhūt</i>	<i>avṛtat</i>	<i>ajījanat</i>
pl.	1. os.	<i>adāma</i>	<i>abhūma</i>	<i>avṛtāma</i>	<i>ajījanāma</i>
	2. os.	<i>adāta</i>	<i>abhūta</i>	<i>avṛtata</i>	<i>ajījanata</i>
	3. os.	<i>aduḥ</i>	<i>abhuvan</i>	<i>avṛtan</i>	<i>ajījanan</i>
du.	1. os.	<i>adāva</i>	<i>abhūva</i>	<i>avṛtāva</i>	<i>ajījanāva</i>
	2. os.	<i>adātam</i>	<i>abhūtam</i>	<i>avṛtatam</i>	<i>ajījanatam</i>
	3. os.	<i>adātām</i>	<i>abhūtām</i>	<i>avṛtatām</i>	<i>ajījanatām</i>

sg.	1. os.			<i>avṛte</i>	<i>ajījane</i>
	2. os.			<i>avṛtathāḥ</i>	<i>ajījanathāḥ</i>
	3. os.			<i>avṛtata</i>	<i>ajījanata</i>
pl.	1. os.			<i>avṛtāmahi</i>	<i>ajījanāmahi</i>
	2. os.			<i>avṛtadhvam</i>	<i>ajījanadhvam</i>
	3. os.			<i>avṛtanta</i>	<i>ajījananta</i>
du.	1. os.			<i>avṛtāvahi</i>	<i>ajījanāvahi</i>
	2. os.			<i>avṛtethām</i>	<i>ajījanethām</i>
	3. os.			<i>avṛtetām</i>	<i>ajījanetām</i>

Sigmatický aorist

Sigmatický aorist sloves má několik druhů tvoření: 1. čistý sigmatický aorist, kdy se ke kořeni v základním nebo zesíleném stupni přidává příznak *-s/-ṣ-* (typ *ji-*); 2. *iṣ-*aorist znamená, že se ke kořeni v zesíleném stupni přidává příznak *-iṣ* (typ *budh-*); 3. zdvojený sigmatický aorist, kořen se pojí s příznakem *-siṣ-* (typ *yā-*); 4. sigmatický aorist s tematem, s kořenem se pojí příznak *-sa-* (typ *diṣ-*).

ji- „vítězit“ (*s*-aor.), *budh-* „bdít“ (*iṣ*-aor.), *yā-* „jít“ (*siṣ*-aor.), *diṣ-* „ukazovat“ (*sa*-aor.)

Aktivum					
		<i>ji-</i>	<i>budh-</i>	<i>yā-</i>	<i>diṣ-</i>
sg.	1. os.	<i>ajaiṣam</i>	<i>abodhiṣam</i>	<i>ayāsiṣam</i>	<i>adikṣam</i>
	2. os.	<i>ajaiṣīḥ</i>	<i>abodhīḥ</i>	<i>ayāsiḥ</i>	<i>adikṣaḥ</i>
	3. os.	<i>ajaiṣīt</i>	<i>abodhīt</i>	<i>ayāsit</i>	<i>adikṣat</i>
pl.	1. os.	<i>ajaiṣma</i>	<i>abodhiṣma</i>	<i>ayāsiṣma</i>	<i>adikṣāma</i>
	2. os.	<i>ajaiṣta</i>	<i>abodhiṣta</i>	<i>ayāsiṣta</i>	<i>adikṣata</i>
	3. os.	<i>ajaiṣuḥ</i>	<i>abodhiṣuḥ</i>	<i>ayāsiṣuḥ</i>	<i>adikṣan</i>
du.	1. os.	<i>ajaiṣva</i>	<i>abodhiṣva</i>	<i>ayāsiṣva</i>	<i>adikṣāva</i>
	2. os.	<i>ajaiṣtam</i>	<i>abodhiṣtam</i>	<i>ayāsiṣtam</i>	<i>adikṣatam</i>
	3. os.	<i>ajaiṣtām</i>	<i>abodhiṣtām</i>	<i>ayāsiṣtām</i>	<i>adikṣatām</i>

Médium					
sg.	1. os.	<i>ajeṣi</i>	<i>abodhiṣi</i>		<i>adikṣi</i>
	2. os.	<i>ajeṣthāḥ</i>	<i>abodhiṣthāḥ</i>		<i>adikṣathāḥ</i>
	3. os.	<i>ajeṣta</i>	<i>abodhiṣta</i>		<i>adikṣata</i>
pl.	1. os.	<i>ajeṣmahi</i>	<i>abodhiṣmahi</i>		<i>adikṣāmahi</i>
	2. os.	<i>ajeṣdhvam</i>	<i>abodhiṣdhvam</i>		<i>adikṣadhvam</i>
	3. os.	<i>ajeṣata</i>	<i>abodhiṣata</i>		<i>adikṣanta</i>
du.	1. os.	<i>ajeṣvahi</i>	<i>abodhiṣvahi</i>		<i>adikṣāvahi</i>
	2. os.	<i>ajeṣāthām</i>	<i>abodhiṣāthām</i>		<i>adikṣāthām</i>
	3. os.	<i>ajeṣātām</i>	<i>abodhiṣātām</i>		<i>adikṣātām</i>

2.4.1.6 Perfektum

Perfektum má, stejně jako imperfektum a aorist, význam prostého minulého času. Typickým prostředkem, který se užívá při tvoření perfekta, je perfektová reduplikace (vyjma kořene *vid-*, který není reduplikován). Reduplikační vokál je *a*, vyjma kořenů obsahujících *i*, *u*, které se většinou reduplikují rovněž jako *i*, *u*. Dalším prostředkem jsou zvláštní perfektivní koncovky.

bhid- „rozseknout“, *kṛ-* „dělat“, *nī-* „vést“, *vyadh-* „provrtat“, *vac-* „říkat“, *tan-* „napínat“, *dā-* „dát“, *as-* „být“

Aktivum					
		<i>bhid-</i>	<i>kṛ-</i>	<i>nī-</i>	<i>vyadh-</i>
sg.	1. os.	<i>bibheda</i>	<i>cakāra</i>	<i>nināya</i>	<i>vivyādha</i>
	2. os.	<i>bibheditha</i>	<i>cakartha</i>	<i>ninetha, nināyitha</i>	<i>vivyādhittha</i>
	3. os.	<i>bibheda</i>	<i>cakāra</i>	<i>nināya</i>	<i>vivyādha</i>
pl.	1. os.	<i>bibhidima</i>	<i>caḥṛma</i>	<i>ninyima</i>	<i>vividhima</i>
	2. os.	<i>bibhida</i>	<i>cakra</i>	<i>ninya</i>	<i>vividha</i>
	3. os.	<i>bibhiduḥ</i>	<i>caḥruḥ</i>	<i>ninyuḥ</i>	<i>vividhuḥ</i>
du.	1. os.	<i>bibhidiva</i>	<i>caḥṛva</i>	<i>ninyiva</i>	<i>vividhiva</i>
	2. os.	<i>bibhidathuḥ</i>	<i>caḥrathuḥ</i>	<i>ninyathuḥ</i>	<i>vividhathuḥ</i>
	3. os.	<i>bibhidatuḥ</i>	<i>caḥratuḥ</i>	<i>ninyatuḥ</i>	<i>vividhatuḥ</i>

Médium					
		<i>bibhide</i>	<i>caḥre</i>	<i>ninye</i>	<i>vividhe</i>
sg.	1. os.	<i>bibhide</i>	<i>caḥre</i>	<i>ninye</i>	<i>vividhe</i>
	2. os.	<i>bibhidīṣe</i>	<i>caḥṛṣe</i>	<i>ninyīṣe</i>	<i>vividhiṣe</i>
	3. os.	<i>bibhide</i>	<i>caḥre</i>	<i>ninye</i>	<i>vividhe</i>
pl.	1. os.	<i>bibhidimahe</i>	<i>caḥṛmahe</i>	<i>ninyimahe</i>	<i>vividhimahe</i>
	2. os.	<i>bibhididhve</i>	<i>caḥṛdhve</i>	<i>ninyidhve</i>	<i>vividhidhve</i>
	3. os.	<i>bibhidire</i>	<i>caḥṛire</i>	<i>ninyire</i>	<i>vividhire</i>
du.	1. os.	<i>bibhidivahe</i>	<i>caḥṛvahe</i>	<i>ninyivahe</i>	<i>vividhivahe</i>
	2. os.	<i>bibhidāthe</i>	<i>caḥṛāthe</i>	<i>ninyāthe</i>	<i>vividhāthe</i>
	3. os.	<i>bibhidāte</i>	<i>caḥṛāte</i>	<i>ninyāte</i>	<i>vividhāte</i>

Aktivum					
		<i>vac-</i>	<i>tan-</i>	<i>dā-</i>	<i>as-</i>
sg.	1. os.	<i>uvāca</i>	<i>tatāna</i>	<i>dadau</i>	<i>āsa</i>
	2. os.	<i>uvaktha, uvacitha</i>	<i>tatantha, tenitha</i>	<i>dadātha, daditha</i>	<i>āsitha</i>
	3. os.	<i>uvāca</i>	<i>tatāna</i>	<i>dadau</i>	<i>āsa</i>
pl.	1. os.	<i>ūcima</i>	<i>tenima</i>	<i>dadima</i>	<i>āsima</i>
	2. os.	<i>ūca</i>	<i>tena</i>	<i>dada</i>	<i>āsa</i>
	3. os.	<i>ūcuḥ</i>	<i>tenuḥ</i>	<i>daduḥ</i>	<i>āsuḥ</i>
du.	1. os.	<i>ūciva</i>	<i>teniva</i>	<i>dadiva</i>	<i>āsiva</i>
	2. os.	<i>ūcathuḥ</i>	<i>tenathuḥ</i>	<i>dadathuḥ</i>	<i>āsathuḥ</i>
	3. os.	<i>ūcatuḥ</i>	<i>tenatuḥ</i>	<i>dadatuḥ</i>	<i>āsatuḥ</i>

Médium					
sg.	1. os.	<i>ūce</i>	<i>tene</i>	<i>dade</i>	
	2. os.	<i>ūciṣe</i>	<i>teniṣe</i>	<i>dadiṣe</i>	
	3. os.	<i>ūce</i>	<i>tene</i>	<i>dade</i>	
pl.	1. os.	<i>ūcimahe</i>	<i>tenimahe</i>	<i>dadimahe</i>	
	2. os.	<i>ūcidhve</i>	<i>tenidhve</i>	<i>dadidhve</i>	
	3. os.	<i>ūcire</i>	<i>tenire</i>	<i>dadire</i>	
du.	1. os.	<i>ūcivahe</i>	<i>tenivahe</i>	<i>dadivahe</i>	
	2. os.	<i>ūcāthe</i>	<i>tenāthe</i>	<i>dadāthe</i>	
	3. os.	<i>ūcāte</i>	<i>tenāte</i>	<i>dadāte</i>	

2.4.1.7 Futurum

Prosté futurum (sigmatické)

Vyjadřuje budoucí děj, záměr, slib, hrozbu. V klasickém sanskrtu existuje jen v indikativu. Tvoří se od kořene ve stupni guṇa, který připojuje sufix *-sya*, a to buď přímo, nebo pomocí spojovacího vokálu *-i-*. Prosté futurum připojuje prezntní koncovky tematických sloves. Tvary prostého futura opatřené augmentem a koncovkami imperfekta tematických sloves fungují jako tzv. kondicionál.

dā- „dávat“, *kr-* „dělat“

Aktivum					
		futurum	kondicionál	futurum	kondicionál
sg.	1. os.	<i>dāsyāmi</i>	<i>adāsyam</i>	<i>kariṣyāmi</i>	<i>akariṣyam</i>
	2. os.	<i>dāsyasi</i>	<i>adāsyah</i>	<i>kariṣyasi</i>	<i>akariṣyah</i>
	3. os.	<i>dāsyati</i>	<i>adāsyat</i>	<i>kariṣyati</i>	<i>akariṣyat</i>
pl.	1. os.	<i>dāsyāmaḥ</i>	<i>adāsyāma</i>	<i>kariṣyāmaḥ</i>	<i>akariṣyāma</i>
	2. os.	<i>dāsyatha</i>	<i>adāsyata</i>	<i>kariṣyatha</i>	<i>akariṣyata</i>
	3. os.	<i>dāsyanti</i>	<i>adāsyant</i>	<i>kariṣyanti</i>	<i>akariṣyant</i>
du.	1. os.	<i>dāsyāvaḥ</i>	<i>adāsyāva</i>	<i>kariṣyāvaḥ</i>	<i>akariṣyāva</i>
	2. os.	<i>dāsyathaḥ</i>	<i>adāsyatam</i>	<i>kariṣyathaḥ</i>	<i>akariṣyatam</i>
	3. os.	<i>dāsyataḥ</i>	<i>adāsyatām</i>	<i>kariṣyataḥ</i>	<i>akariṣyatām</i>

Médium					
		futurum	kondicionál	futurum	kondicionál
sg.	1. os.	<i>dāsyē</i>	<i>adāsyē</i>	<i>kariṣyē</i>	<i>akariṣyē</i>
	2. os.	<i>dāsyase</i>	<i>adāsyathāḥ</i>	<i>kariṣyase</i>	<i>akariṣyathāḥ</i>
	3. os.	<i>dāsyate</i>	<i>adāsyata</i>	<i>kariṣyate</i>	<i>akariṣyata</i>
pl.	1. os.	<i>dāsyāmahe</i>	<i>adāsyāmahi</i>	<i>kariṣyāmahe</i>	<i>akariṣyāmahi</i>
	2. os.	<i>dāsyadhve</i>	<i>adāsyadhvam</i>	<i>kariṣyadhve</i>	<i>akariṣyadhvam</i>
	3. os.	<i>dāsyante</i>	<i>adāsyanta</i>	<i>kariṣyante</i>	<i>akariṣyanta</i>
du.	1. os.	<i>dāsyāvahe</i>	<i>adāsyāvahi</i>	<i>kariṣyāvahe</i>	<i>akariṣyāvahi</i>
	2. os.	<i>dāsyethe</i>	<i>adāsyethām</i>	<i>kariṣyethe</i>	<i>akariṣyethām</i>
	3. os.	<i>dāsyete</i>	<i>adāsyetām</i>	<i>kariṣyete</i>	<i>akariṣyetām</i>

Opisné futurum (perifrastické)

Je novotvarem klasického sanskrtu. Jedná se o tvar složený z nominativu ṛ-kmenu ve významu činitelského jména a tvarů slovesa *as-* „být“, které zpravidla chybějí ve třetí osobě. Významově se rovná budoucímu ději.

dā- „dávat“

		Aktivum	Médium
sg.	1. os.	<i>dātāsmi</i>	<i>dātāhe</i>
	2. os.	<i>dātāsi</i>	<i>dātāse</i>
	3. os.	<i>dātā</i>	<i>dātā</i>
pl.	1. os.	<i>dātāsmah</i>	<i>dātāsmāhe</i>
	2. os.	<i>dātāstha</i>	<i>dātādhve</i>
	3. os.	<i>dātāraḥ</i>	<i>dātāraḥ</i>
du.	1. os.	<i>dātāsvaḥ</i>	<i>dātāsvāhe</i>
	2. os.	<i>dātāsthaḥ</i>	<i>dātāsāthe</i>
	3. os.	<i>dātārau</i>	<i>dātārau</i>

2.4.2 VERBA INFINITA

Do kategorie nefinitních sloves řadíme dvě ne zcela stejné kategorie: 1. participia, což jsou slovesná adjektiva ohýbaná jako ostatní jména, a 2. různé tvary infinitivní (v nejširším slova smyslu), což jsou vlastně slovesná adverbia, tedy tvary neohýbané.

2.4.2.1 Participia

Participium prézenta aktiva

Participia prézenta aktiva jsou tvořena sufixem *-nt* od kmenů prézentních a futurálních. Skloňují se jako *nt*-kmeny.

jīvant- „žijící“

Singulár			
	m.	f.	n.
nom./vok.	<i>jīvan</i>	<i>jīvantī</i>	<i>jīvat</i>
ak.	<i>jīvantam</i>	<i>jīvantīm</i>	<i>jīvat</i>
gen./abl.	<i>jīvataḥ</i>	<i>jīvantyāḥ</i>	= m.
dat.	<i>jīvate</i>	<i>jīvntyai</i>	= m.
lok.	<i>jīvati</i>	<i>jīvntyām</i>	= m.
instr.	<i>jīvatā</i>	<i>jīvntyā</i>	= m.

Plurál			
	m.	f.	n.
nom./vok.	<i>jīvantaḥ</i>	<i>jīvantyāḥ</i>	<i>jīvanti</i>
ak.	<i>jīvataḥ</i>	<i>jīvantīḥ</i>	<i>jīvanti</i>
gen.	<i>jīvatām</i>	<i>jīvantīnām</i>	= m.
dat./abl.	<i>jīvadbhyaḥ</i>	<i>jīvantībhyaḥ</i>	= m.
lok.	<i>jīvatsu</i>	<i>jīvantīṣu</i>	= m.
instr.	<i>jīvadbhiḥ</i>	<i>jīvantībhiḥ</i>	= m.

Duál			
	m.	f.	n.
nom./vok./ak.	<i>jīvantau</i>	<i>jīvntyau</i>	<i>jīvantī</i>
gen./lok.	<i>jīvatoḥ</i>	<i>jīvntyoh</i>	= m.
dat./abl./instr.	<i>jīvadbhyām</i>	<i>jīvantībhyām</i>	= m.

Participium prézenta média

Participia prézenta média se tvoří buď pomocí sufixu *-māna* (od tematických kmenů a futura), nebo pomocí sufixu *-āna* (od atematických kmenů a perfekta).

labhamāna- „dostávající“

Singulár			
	m.	f.	n.
nom.	<i>labhamānaḥ</i>	<i>labhamānā</i>	<i>labhamānam</i>
vok.	<i>labhamāna</i>	<i>labhamāne</i>	<i>labhamānam</i>
ak.	<i>labhamānam</i>	<i>labhamānām</i>	<i>labhamānam</i>
gen.	<i>labhamānasya</i>	<i>labhamānāyāḥ</i>	= m.
dat.	<i>labhamānāya</i>	<i>labhamānāyai</i>	= m.
lok.	<i>labhamāne</i>	<i>labhamānāyām</i>	= m.
instr.	<i>labhamānena</i>	<i>labhamānayā</i>	= m.
abl.	<i>labhamānāt</i>	<i>labhamānāyāḥ</i>	= m.

Plurál			
	m.	f.	n.
nom./vok.	<i>labhamānāḥ</i>	<i>labhamānāḥ</i>	<i>labhamānāni</i>
ak.	<i>labhamānān</i>	<i>labhamānāḥ</i>	<i>labhamānāni</i>
gen.	<i>labhamānānām</i>	<i>labhamānānām</i>	= m.
dat./abl.	<i>labhamānebhyaḥ</i>	<i>labhamānābhyaḥ</i>	= m.
lok.	<i>labhamāneṣu</i>	<i>labhamānāsu</i>	= m.
instr.	<i>labhamānaiḥ</i>	<i>labhamānābhiḥ</i>	= m.

Duál			
	m.	f.	n.
nom./vok./ak.	<i>labhamānau</i>	<i>labhamāne</i>	<i>labhamāne</i>
gen./lok.	<i>labhamānayoḥ</i>	<i>labhamānayoḥ</i>	= m.
dat./abl./instr.	<i>labhamānābhyām</i>	<i>labhamānābhyām</i>	= m.

Participium prézenta pasiva

Od předchozího typu se odlišuje jen derivací od pasivního přítomného kmene.

labhyamāna- „dostávaný“

Singulár			
	m.	f.	n.
nom.	<i>labhyamānaḥ</i>	<i>labhyamānā</i>	<i>labhyamānam</i>
vok.	<i>labhyamāna</i>	<i>labhyamāne</i>	<i>labhyamānam</i>
ak.	<i>labhyamānam</i>	<i>labhyamānām</i>	<i>labhyamānam</i>
gen.	<i>labhyamānasya</i>	<i>labhyamānāyāḥ</i>	= m.
dat.	<i>labhyamānāya</i>	<i>labhyamānāyai</i>	= m.
lok.	<i>labhyamāne</i>	<i>labhyamānāyām</i>	= m.
instr.	<i>labhyamānena</i>	<i>labhyamānayā</i>	= m.
abl.	<i>labhyamānāt</i>	<i>labhyamānāyāḥ</i>	= m.

Plurál			
	m.	f.	n.
nom./vok.	<i>labhyamānāḥ</i>	<i>labhyamānāḥ</i>	<i>labhyamānāni</i>
ak.	<i>labhyamānān</i>	<i>labhyamānāḥ</i>	<i>labhyamānāni</i>
gen.	<i>labhyamānānām</i>	<i>labhyamānānām</i>	= m.
dat./abl.	<i>labhyamānebhyaḥ</i>	<i>labhyamānābhyaḥ</i>	= m.
lok.	<i>labhyamāneṣu</i>	<i>labhyamānāsu</i>	= m.
instr.	<i>labhyamānaiḥ</i>	<i>labhyamānābhiḥ</i>	= m.

Duál			
	m.	f.	n.
nom./vok./ak.	<i>labhyamānau</i>	<i>labhyamāne</i>	<i>labhyamāne</i>
gen./lok.	<i>labhyamānayoḥ</i>	<i>labhyamānayoḥ</i>	= m.
dat./abl./instr.	<i>labhyamānābhyām</i>	<i>labhyamānābhyām</i>	= m.

Participium perfekta aktiva

Toto participium se tvoří od daného perfektového kmene pomocí afixu *-vāṃs ~ -van ~ -vat ~ -uṣ* (s ablautovou alternací).

vidvāṃs- „poznavší, vědoucí, moudrý“

Singulár			
	m.	f.	n.
nom.	<i>vidvān</i>	<i>viduṣī</i>	<i>vidvat</i>
vok.	<i>vidvan</i>	<i>viduṣi</i>	<i>vidvat</i>
ak.	<i>vidvāṃsam</i>	<i>viduṣīm</i>	<i>vidvat</i>
gen./abl.	<i>viduṣaḥ</i>	<i>viduṣyāḥ</i>	<i>viduṣaḥ</i>
dat.	<i>viduṣe</i>	<i>viduṣyai</i>	<i>viduṣe</i>
lok.	<i>viduṣi</i>	<i>viduṣyām</i>	<i>viduṣi</i>
instr.	<i>viduṣā</i>	<i>viduṣyā</i>	<i>viduṣā</i>

Plurál			
	m.	f.	n.
nom./vok.	<i>vidvāṃsaḥ</i>	<i>viduṣyaḥ</i>	<i>vidvāṃsi</i>
ak.	<i>viduṣaḥ</i>	<i>viduṣīḥ</i>	<i>vidvāṃsi</i>
gen.	<i>viduṣām</i>	<i>viduṣīnām</i>	<i>viduṣām</i>
dat./abl.	<i>vidvadbhyaḥ</i>	<i>viduṣībhyaḥ</i>	<i>vidvadbhyaḥ</i>
lok.	<i>vidvatsu</i>	<i>viduṣīṣu</i>	<i>vidvatsu</i>
instr.	<i>vidvadbhiḥ</i>	<i>viduṣībhiḥ</i>	<i>vidvadbhiḥ</i>

Duál			
	m.	f.	n.
nom./vok./ak.	<i>vidvāṃsau</i>	<i>vidyau</i>	<i>viduṣī</i>
gen./lok.	<i>viduṣoḥ</i>	<i>viduṣyoḥ</i>	<i>viduṣoḥ</i>
dat./abl./instr.	<i>vidvadbhyām</i>	<i>viduṣībhyām</i>	<i>vidvadbhyām</i>

Participium (minulé) préterita aktiva

Tato participia se odvozují od kmene pasivního preteriálního participia daného slovesa, a to pomocí sufixu *-nt*. Formálně se skloňuje jako *nt*-kmen.

kṛtavant- (deklinace podle *jīvant-*)

Singulár			
	m.	f.	n.
nom./vok.	<i>kṛtavān</i>	<i>kṛtavatī</i>	<i>kṛtavat</i>
ak.	<i>kṛtavantam</i>	<i>kṛtavatīm</i>	<i>kṛtavat</i>
gen./abl.	<i>kṛtavataḥ</i>	<i>kṛtavatyāḥ</i>	= m.
dat.	<i>kṛtavate</i>	<i>kṛtavatyai</i>	= m.
lok.	<i>kṛtavati</i>	<i>kṛtavatyām</i>	= m.
instr.	<i>kṛtavatā</i>	<i>kṛtavatyā</i>	= m.

Plurál			
	m.	f.	n.
nom./vok.	<i>kṛtavantaḥ</i>	<i>kṛtavatyāḥ</i>	<i>kṛtavanti</i>
ak.	<i>kṛtavataḥ</i>	<i>kṛtavatīḥ</i>	<i>kṛtavanti</i>
gen.	<i>kṛtavatām</i>	<i>kṛtavatīnām</i>	= m.
dat./abl.	<i>kṛtavadbhyaḥ</i>	<i>kṛtavatībhyaḥ</i>	= m.
lok.	<i>kṛtavatsu</i>	<i>kṛtavatīṣu</i>	= m.
instr.	<i>kṛtavadbhiḥ</i>	<i>kṛtavatībhiḥ</i>	= m.

Duál			
	m.	f.	n.
nom./vok./ak.	<i>kṛtavantau</i>	<i>kṛtavatyau</i>	<i>kṛtavantī</i>
gen./lok.	<i>kṛtavatoḥ</i>	<i>kṛtavatyoh</i>	= m.
dat./abl./instr.	<i>kṛtavadbhyām</i>	<i>kṛtavatībhyām</i>	= m.

Participium (minulé) préterita pasiva na -na (m./n.)/-nā (f.)

Participium préterita pasiva se tvoří od kořene pomocí sufixů *-na/-nā*. Vyjadřuje ukončený minulý děj; u tranzitivních sloves s pasivní vazbou, u intratranzitiv s aktivní vazbou. Od následujícího typu se liší jen afixem, funkční rozdíl mezi nimi není.

Příklady tvoření	
kořeny zakončené vokálem/diftongem	
<i>pyai-</i> „opuchnout, ztloustnout“	<i>pīna-</i> „opuchlý, tlustý“
<i>mlai-</i> „zvadnout“	<i>mlāna-</i> „zvadlý“
<i>hā-</i> „opustit“	<i>hīna-</i> „opuštěn“
<i>kṣi-</i> „ničit“	<i>kṣīṇa-</i> „zničen“
<i>lū-</i> „sekat“	<i>lūna-</i> „useknut, posečen“
koncové kořenné -ṛ/-ṝ > -īr/-ūr	
<i>kṛ-</i> „sypat“	<i>kīrṇa-</i> „rozsypán“
<i>tṛ-</i> „přebrodit“	<i>tīrṇa-</i> „překročen, přebrodivší se“
<i>pṛ-</i> „plnit se“	<i>pūrṇa-</i> „plný, naplněn“
koncové kořenné -j > -g	
<i>bhañj-</i> „lámat, rozbít“	<i>bhagna-</i> „zlomen, rozbít“
<i>bhuj-</i> „ohnout“	<i>bhugna-</i> „ohnut“
<i>majj-</i> „ponořit“	<i>magna-</i> „ponořen“
<i>ruj-</i> „ochořet“	<i>rugna-</i> „nemocný, nemocný“
<i>vij-</i> „bát se“	<i>vigna-</i> „vyděšen“
koncové kořenné -d > -n	
<i>bhid-</i> „rozdělit, rozštěpit“	<i>bhinna-</i> „rozdělen, rozštěpen“
<i>sad-</i> „sedět“	<i>sanna-</i> „posazen, sedící“

Deklinace podle *a*-kmenů (m./n.) nebo *ā*-kmenů (f.).

Participium (minulé) préterita pasiva na -ta (m./n.)/-tā (f.)

Participium préterita pasiva vyjadřuje ukončený minulý děj; u tranzitivních sloves s pasivní vazbou, u intratranzitivů s aktivní vazbou. Od předchozího typu se liší jen afixem.

Příklady tvoření	
Přímé tvoření	
<i>kṣip-</i> „házet, vrhat“	<i>kṣipta-</i> „hozen, vržen“
<i>jñā-</i> „vědět, znát“	<i>jñāta-</i> „znám, poznaný“
<i>hu-</i> „obětovat“	<i>huta-</i> „obětován“
koncové kořenné -c/-j > -k	
<i>sic-</i> „kropit“	<i>sikta-</i> „pokropen“
<i>muc-</i> „vypustit“	<i>mukta-</i> „vypuštěn“
<i>tyaj-</i> „opustit“	<i>tjakta-</i> „opuštěn“
koncové kořenné -ś, -ch, -j > -ṣ + cerebralizace -t > -ṭ	
<i>dṛś-</i> „vidět, spatřit“	<i>dṛṣṭa-</i> „spatřen“
<i>daś-</i> „kousnout“	<i>daṣṭa-</i> „kousnut“
<i>pṛch-</i> „ptát se“	<i>pṛṣṭa-</i> „dotázán“
<i>yaj-</i> „obětovat“	<i>yaṣṭa-</i> „obětován“
koncové kořenné -dh/-bh > -ddh/-bdh	
<i>bandh-</i> „vázat, putat“	<i>baddha-</i> „svázán, spoután“
<i>labh-</i> „získat, dosáhnout“	<i>labdha-</i> „získán, dosažen“
koncové kořenné -h > -ḍh + dloužení předchozího krátkého vokálu	
<i>gāh-</i> „ponořit“	<i>gāḍha-</i> „ponořen“
<i>guh-</i> „skrývat“	<i>gūḍha-</i> „skryt“
<i>lih-</i> „lízat“	<i>līḍha-</i> „slíznutý“
koncové kořenné -h > -gdh + bez dloužení předchozího krátkého vokálu	
<i>dah-</i> „hořet, pálit“	<i>dagdha-</i> „spálen“
<i>dig-</i> „pomazat“	<i>digdha-</i> „pomazán“
<i>muh-</i> „zmást“	<i>mugdha-</i> „zmaten“

koncové kořenné -m > -nt + dloužení předchozího krátkého vokálu	
<i>kam-</i> „milovat“	<i>kānta-</i> „milován“
<i>dam-</i> „krotit“	<i>dānta-</i> „zkrocen“
<i>śram-</i> „navít“	<i>śrānta-</i> „unaven“
koncové kořenné -m/-n > -t + koncová nazála kořene odpadá	
<i>gam-</i> „jít, jet“	<i>gata-</i> „odešedší“
<i>nam-</i> „klanět se“	<i>nata-</i> „skloněn“
<i>tan-</i> „natáhnout“	<i>tata-</i> „natažen“

Nepravidelné tvoření	
počáteční kořenné va- > u-	
<i>vac-</i> „mluvit“	<i>ukta-</i> „nazýván“
<i>vap-</i> „sít“	<i>upta-</i> „seto“
<i>svap-</i> „spát“	<i>supta-</i> „vyspaný“
<i>vah-</i> „vézt“	<i>ūḍha-</i> „vezen“
<i>vad-</i> „říkat“	<i>udita-</i> „řečený“
počáteční kořenné ya- > i-	
<i>yaj-</i> „obětovat“	<i>iṣṭa-</i> „obětován“
koncové kořenné -ā > -i/-ī	
<i>gā-</i> „zpívat“	<i>gīta-</i> „zaspívaný“
<i>pā-</i> „pít“	<i>pīta-</i> „vypitý“
<i>sthā-</i> „stát“	<i>sthita-</i> „postaven, stojící“

Tvoření pomocí spojovacího vokálu -i- (slovesa 10. třídy, kauzativa, denomina-tiva, většina kořenů zakončených skupinou konsonantů)	
<i>cur-</i> „krást“	<i>corita-</i> „ukradený“
<i>gaṇ-</i> „počítat“	<i>gaṇita-</i> „spočítaný“
<i>mṛ-</i> „zemřít“	<i>mārita-</i> „zemřelý“
<i>likh-</i> „psát“	<i>likhita-</i> „napsaný“

<i>īkṣ-</i> „hledět, spatřit“	<i>īkṣita-</i> „spatřen(ý)“
<i>cint-</i> „myslet“	<i>cintita-</i> „myšlený“

Výjimky a nepravidelnosti v tvoření	
<i>dā-</i> „dát“	<i>datta-</i> „daný“
<i>pac-</i> „vařit, péct“	<i>pakva-</i> „vařený, pečený“
<i>śī-</i> „ležet“	<i>śayita-</i> „ležící, ulehnuvší“

2.4.2.2 Absolutiv

Absolutiv se tvoří se od kořene pomocí sufixů *-tvā* (slovesa bez prefixů) nebo *-ya/-tya* (slovesa s prefixem). Vyjadřuje vedlejší děj, většinou předcházející ději vyjádřenému finitním slovesem. Absolutiv se nesklonuje ani nečasuje, je to nesklonné participium. Do češtiny se překládá minulým přechodníkem nebo vedlejší větou.

Příklady tvoření	
Tvoření pomocí sufixu <i>-tvā</i> (kořen má nejčastěji slabou formu)	
Přímé tvoření	
<i>jñā-</i> „vědět, znát“	<i>jñātvā</i> „poznav“
<i>sthā-</i> „stát“	<i>sthitvā</i> „postaviv se“
<i>ji-</i> „zvíťezit, přemoci“	<i>jitvā</i> „zvíťeziv“
<i>nī-</i> „vést“	<i>nītvā</i> „ved“
<i>śru-</i> „slyšet“	<i>śrutvā</i> „uslyšev“
<i>bhū-</i> „být“	<i>bhūtvā</i> „byv“
<i>dhā-</i> „položít“	<i>hitvā</i> „položiv“
<i>dā-</i> „dát“	<i>dattvā</i> „dav“
<i>gā-</i> „zpívat“	<i>gītvā</i> „zazpívav“
<i>yuj-</i> „spojit“	<i>yuktvā</i> „spojiv“
<i>gam-</i> „jít, jet“	<i>gatvā</i> „šed“
<i>man-</i> „myslet“	<i>matvā</i> „myslev, míniv“

<i>tṛ-</i> „brodit se“	<i>tīrtvā</i> „přebrodív“
<i>pṛ-</i> „plnit (se)“	<i>pūrtvā</i> „naplnív (se)“
<i>daś-</i> „kousnout“	<i>daṣṭvā</i> „kousnuv“
<i>srj-</i> „stvořit“	<i>sraṣṭvā</i> „stvořív“
<i>budh-</i> „bdít, probudit se“	<i>buddhvā</i> „vzbudív se“
<i>labh-</i> „získat“	<i>labdhvā</i> „získav“
<i>dah-</i> „hořet, pálit“	<i>dagdhvā</i> „spálív“

Tvoření pomocí sufixu *-itvā*

<i>vid-</i> „vědět“	<i>viditvā</i> „zvědév, poznáv“
<i>vas-</i> „bydlet“	<i>uṣitvā</i> „sídlív“
<i>śī-</i> „ležet“	<i>śayitvā</i> „ležev“
<i>grah-</i> „uchopit“	<i>grahītvā</i> „uchopív“
<i>cur-</i> „krást“	<i>corayitvā</i> „ukradnuv“
<i>tāḍ-</i> „udeřit“	<i>tāḍayitvā</i> „udeřív“
<i>sthā-</i> (kz.) „postavit (se)“	<i>sthāpayitvā</i> „postavív“

Tvoření pomocí sufixu *-ya* (užívají slovesa s prefixem)

<i>pari-</i> + <i>nī-</i> „oženit se, vdát se“	<i>pariṇīya</i> „oženív se“
<i>anu-</i> + <i>bhū-</i> „zakusit“	<i>anubhūya</i> „zakusív“

Tvoření pomocí sufixu *-tya* (kočnī-li kořen krátkým vokálem)

<i>adhi-</i> + <i>kṛ-</i> „postavit se do čela“	<i>adhikṛtya</i> „postavív se do čela“
<i>adhi-</i> + <i>i-</i> „studovat“	<i>adhītya</i> „vystudováv“

Tvoření pomocí sufixu *-atya/-amya/-anya* (u kořenů zakončených *-am/-an*)

<i>ā-</i> + <i>gam-</i> „přijít“	<i>āgatya/āgama</i> „přišed“
<i>nī-</i> + <i>han-</i> „zabít“	<i>nihatya/nihanya</i> „zabív“

Koncové kořenné -ṛ/-ṝ > -īr/-ūr	
<i>ava-</i> + <i>tṛ-</i> „sestoupit“	<i>avatīrya</i> „sestoupiv“
<i>sam-</i> + <i>pṛ-</i> „naplnit“	<i>sampūrya</i> „naplniv“
Koncové kořenné -ā se nemění	
<i>ā-</i> + <i>dā-</i> „vzít“	<i>ādāya</i> „vzav“

Slovesa 10. třídy s prefixem	
<i>pra-</i> + <i>tāḍ-</i> „srazit“	<i>pratāḍya</i> „srazil“
<i>pra-</i> + <i>sthā-</i> (kz.) „odeslat“	<i>prasthāpya</i> „odeslav“
<i>ā-</i> + <i>kram-</i> „přijít, přistoupit“/nechat vstoupit (kz.)“	<i>ākramya</i> „přišel, přistoupiv“/ <i>ākramayya</i> „nechav vstoupit (kz.)“

2.4.2.3 Infinitiv

Infinitiv se v klasickém sanskrutu tvoří pomocí sufixu *-(i)tum*. Neskloňuje se ani se nečasuje. Syntakticky se pojí s modálními a fáзовými slovesy, se slovy „hotov, připraven, mocen, schopen, vhodné, záhodno“, slouží k vyjádření účelu.

Příklady tvoření	
Tvoření pomocí sufixu <i>-tum</i> (kořen nejčastěji ve stupni <i>guṇa</i>)	
kořeny s koncovým vokálem	
<i>ji-</i> „zvítězit“	<i>jetum</i>
<i>dā-</i> „dát“	<i>dātum</i>
<i>śru-</i> „slyšet“	<i>śrotum</i>
kořeny s koncovým konsonantem	
<i>kṣip-</i> „házet, vrhat“	<i>kṣeptum</i>
<i>tyaj-</i> „opustit“	<i>tjaktum</i>
<i>dṛś-</i> „vidět, spatřit“	<i>draṣṭum</i>
<i>labh-</i> „získat“	<i>labdhum</i>

<i>sah-</i> „trpět, snášet“	<i>soḍhum</i>
<i>dah-</i> „hořet, pálit“	<i>dagdhum</i>
<i>pṛch-</i> „ptát se“	<i>praṣṭum</i>

Tvoření pomocí sufixu <i>-itum</i>	
kořeny s koncovým <i>-ū</i>	
<i>bhū-</i> „být“	<i>bhavitum</i>
<i>hū-</i> „volat“	<i>hvayitum</i>
některé kořeny s koncovým konsonantem	
<i>īkṣ-</i> „hledět“	<i>īkṣitum</i>
<i>guh-</i> „skrývat“	<i>gūhitum</i>
<i>vand-</i> „velebit“	<i>vanditum</i>
slovesa 10. třídy	
<i>kath-</i> „vyprávět“	<i>kathayitum</i>
<i>cur-</i> „krást“	<i>corayitum</i>
<i>pīḍ-</i> „trýznit“	<i>pīḍayitum</i>
výjimka	
<i>grah-</i> „uchopit“	<i>grahītum</i>

2.4.2.3 Gerundivum

Gerundivum se tvoří pomocí sufixů *-tavya*, *-anīya*, *-ya* a *-tya* připojovaných ke kořeni, přičemž distribuce těchto sufixů je libovolná. Kořen bývá v plném stupni, někdy ale i ve stupních zesílených. Ohýbá se podle kmene. Gerundivum vyjadřuje nutnost děje, potřebu, pouhou možnost; do určité míry také často nahrazuje modální slovesa (zejm. „muset“ a „mít za povinnost“), kterými sanskrt nedisponuje. Pojí se s pasivní vazbou.

Kořen	Gerundivum	Tvar
<i>kṛ-</i> „dělat“	<i>-tavya-</i>	<i>kartavya-</i>
	<i>-anīya-</i>	<i>karaṇīya-</i>
	<i>-ya-</i>	<i>kārya-</i>
	<i>-tya-</i>	<i>kṛtya-</i>
<i>vṛt-</i> „být, existovat“	<i>-tavya-</i>	<i>vartitavya-</i>
<i>śru-</i> „slyšet“	<i>-tya-</i>	<i>śrutya-</i>
<i>vac-</i> „mluvit“	<i>-ya-</i>	<i>vacya-</i>
<i>bhuj-</i> „jíst“	<i>-anīya-</i>	<i>bhojanīya-</i>

2.5 Indeklinabilia

K slovům neohebným (indeklinabiliím) patří i různé infinitivní tvary slovesné, zmíněné výše. Na tomto místě se ale budeme věnovat následujícím slovním druhům: adverbia, apozice, konjunkce a partikule.

2.5.1 ADVERBIA

2.5.1.1 Adverbia izolovaná

Nederivovaná adverbia

Adverbia místa	<i>kva</i> „kde“, <i>bahiḥ</i> „venku“, <i>purah</i> „vpředu“, ...
Adverbia času	<i>nūnam/idānīm/adhunā</i> „nyní“, <i>adya</i> „dnes“, <i>hyaḥ</i> „včera“, <i>śvaḥ</i> „zítra“, <i>naktam</i> „v noci“, ...
Adverbia způsobu	<i>punaḥ</i> „znovu“, <i>muhuḥ</i> „náhle“, <i>drāk</i> „rychle“, <i>jātu</i> „vůbec“, <i>mithyā</i> „nadarmo“, <i>evam</i> „tak“, ...

2.5.1.2 Adverbia motivovaná

Derivovaná adverbia

Adverbia místa	-tra: <i>atra</i> „zde, sem“, <i>tatra</i> „tam“, <i>kutra</i> „kde, kam“, <i>sarvatra</i> „všude“, ...; -ha: <i>kuha</i> „kde“, <i>iha</i> „zde, sem“, ...
Adverbia příčiny	-taḥ: <i>kutaḥ</i> „odkud, proč“, <i>ataḥ</i> „z tohoto důvodu“, <i>sarvataḥ</i> „všemožně, po všech stránkách“, ...
Adverbia způsobu	-thā/-tham: <i>katham</i> „jak“, <i>tathā</i> „tak“, <i>athā</i> „co“, ...
Adverbia času	-dā: <i>kadā</i> „kdy“, <i>tadā</i> „tehdy“, <i>ekadā</i> „jednou“, ...

Adverbia násobnosti	-dhā: <i>ekadhā</i> „jedny“, <i>dvidhā</i> „dvoje“, <i>bahudhā</i> „mnohokrát“, ...
Adverbia distributivnosti	-śaḥ: <i>ekaśaḥ</i> „po jednom“, <i>śataśaḥ</i> „po stovkách“, ...
Adverbia srovnání	-vat: <i>putravat</i> „jako syn“, <i>agnivat</i> „jako Agni“, <i>pūrvavat</i> „jako předtím“, ...

2.5.2 APOZICE

2.5.2.1 Primární apozice

Primární apozice jsou slova nemotivovaná. Mohou stát jak před slovem, tak i za ním. Slouží i jako preverbia (ta jsou v klasickém sanskrutu vždy spojena se slovesem). Významy jsou jen přibližné.

ati „pře(s)-“, *adhi* „nad, na, vy-“, *anu* „podle, po“, *antar/antaḥ* „mezi, uvnitř“, *apa* „od, z“, *api* „k, u, za-“, *abhi* „k, do-“, *ava* „s-, od-“, *ā* „k, do, při-“, *ut* „na-, vz-“, *upa* „k, do“, *ni* „s (dolů), do-“, *niḥ* „ven z“, *parā* „ pryč, od-“, *pari* „o, okolo, roz-“, *pra* „vpřed, vy-“, *prati* „zpět k, od-“, *vī* „od, z, roz-“, *sam* „dohromady, spolu, s-“

2.5.2.2 Sekundární apozice

Jedná se o zjevné synchronní apozice, odvozené od jiných slov.

arthe, *artham* [+ gen.] „pro, kvůli“, *ṛte* [+ abl.] „bez“, *vinā* [+ abl./instr.] „bez“ atd.

2.5.3 KONJUNKCE

2.5.3.1 Konjunkce koordinační

1. Konjunkce kopulativní:

ca „a“, *api* „i“, *byť* „i“, *uta* „a, i“, ...

2. Konjunkce adverzativní:

tu „ale, avšak“, *punaḥ* (pojí se s různými kořeny a ve spojení s nimi má různý význam), ...

3. Konjunkce disjunktivní:

vā „nebo“, ...

4. Konjunkce kauzální:

hi „protože, nebot“, ...

2.5.3.2 Konjunkce subordinační

Jsou to pádové formy nebo adverbia odvozená od relativního zájmena *ya-*:

yat „že, aby“, *yathā*, *yena* „aby“, *yataḥ*, *yasmāt* „protože“, *yadā* „když“, *yāvat* „dokud“, *yadi* „jestliže“, ...

2.5.4 PARTIKULE

Záporky:

na „ne“ (mimo imperativ), *mā* „ne“ (imperativ)

jiné:

nu, *nū* „nyní, ještě“, *evam* „tak“ (i souhlas), *iva* „jako“ (srovnání), *āt* „pak“, *iti* „takto“ (uvozuje i přímou řeč), *vai* „vpravdě“, *sma* (modifikuje přítomný čas na minulý), *hi* „totiž“, ...